

SAVAŞTA VE BARIŞTA BİR YUNAN GEMİSİ: AVEROF-YUNAN KAYNAKLARI ÜZERİNDEN BİR ANALİZ

Maria VASİLİKİOTOU (Meryem BATAN)*

Öz: Balkan savaşlarının efsane gemisi olarak tarihe geçen “*Averof*”, Doğu Ege adalarının kurtuluş operasyonlarına katılmış ve bu operasyonlarda üstün hızını kullanarak “*Elli*” (3 Aralık 1912) ve “*Limni*” (5 Ocak 1913) deniz savaşlarında Osmanlı filosuna karşı önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Toplarının maksimum menzilinün Yunan filosunun üzerinde olması ve otonom hareketlerde bulunması, onu düşman filosuna karşı üstün kılmıştır. “*Averof*” Ekim 1918’de İstanbul’da demir atmış ve Yunanistan’ın I. Dünya Savaşı’nın muzaffer güçlerinden birisi olması sebebiyle Sultan’ın sarayının karşısında Yunan bayrağını dalgalandırmıştır. Küçük Asya’da Yunan cephesinin 1922 yazında çöküşüyle birlikte, birliklerin taşınmasına ve Yunan unsurlarının nakliyesine yardımcı olmak için tekrar İzmir kıyılarına demirlemiştir. Kısa bir süre sonra Fransa’da bir bakım görmüş ve 1928’de tekrar faaliyete geçmiştir. Savaşlar arası dönem, Yunanistan’da sonradan yaşanacak iç gelişmeler açısından ölümcül sonuçlar doğurmuştur. En üzücü olanı, 1 Mart 1935’teki Venezelos yanlısı siyasi hareketlerde isyancılar tarafından kullanılmasıydı. İkinci Dünya Savaşı’nda, eski olmasına rağmen, Yunan filosunun amiral gemisi olarak kullanılmıştır. Nisan 1941’deki Alman işgalinden sonra, düşmana teslim edilmemek için üzerinde bomba patlatılarak batırılmak istenmiş, ancak mürettebat gemiyi hızla terk etmiştir. “*Şanslı gemi*” olarak adlandırılan “*Averof*”, sonunda İskenderiye’ye güvenli bir şekilde gelmiş ve II.Dünya Savaşı’nın geri kalan dönemi için Hint Okyanusu’ndaki savaş gemisi filolarına katılmıştır. Savaş dışındaki barışçıl olan son iki görevi George Papandreou’nun Kurtuluş hükümetinin Pire’ye nakli (17 Ekim 1944) ve Oniki Ada’nın Yunanistan’a ilhakı mesajını Rodos’a (15 Mayıs 1945) götürmektir. 1952’de Amiral Kountouriotis ve Yunanistan’ın deniz gücünde Eleftherios Venizelos’un siyasal inancına ayrılmaz bir şekilde bağlı olan “*yenilmez gemi*” hizmetten çıkarılmıştır. Bugün Faliro’da bir Savaş Müzesi olarak faaliyet göstermektedir.

* Öğretim Görevlisi (35.madde), Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, akwuuta@gmail.com, ORCID: 0000 0003 0526 231X

Anahtar Kelimeler: Averof, Kountouriotis, Venizelos, Hamidiye, Turgutreis.

AVEROF, A GREEK SHIP IN WAR AND PEACE: AN ANALYSIS OF GREEK SOURCES

Abstract: The historical ship *Averof*, a legend of the Balkan wars, participated in the liberation operations of the Eastern Aegean islands and played an important role against the Ottoman Army in the "*Elli*" (December 3, 1912) and "*Limnos*" (January 5, 1913) naval battles by using its superior speed. The maximum range of its cannons, which distinguished *Averof* from the rest of the Greek fleet, as well as its autonomous actions made it superior against the enemy fleet. In October 1918, *Averof* anchored in Istanbul and Greek flag was raised right across the Sultan's palace as one of the victorious powers of the First World War. With the collapse of the Asia Minor in the summer of 1922, it was again on the shores of Izmir to help to move troops and to transport the Greek population. Shortly thereafter, it underwent repairs in France and it was reactivated in 1928. The interwar period led to the fatal consequences in terms of the following internal developments. The saddest thing was that it was used by rebels, who supported Venizelos in political movements, on March 1, 1935. Although it was an old ship, it remained as the flagship of the Greek fleet in the Second World War. Following the German occupation in April, 1941, the idea of sinking the ship in an attempt to prevent its capture by the enemy was abandoned by the crew. Called the "lucky ship", *Averof* eventually arrived in Alexandria safely and joined the naval fleets in the Indian Ocean for the rest of the war. Its last two peaceful tasks were the transportation of the liberal government of George Papandreou to Piraeus (October 17, 1944) and delivering the message of the annexation of the Dodecanese Islands by Greece to Rhodes (May 15, 1945). In 1952, the "invincible ship", inextricably linked to the political belief of Admiral Kountouriotis and Eleftherios Venizelos in Greece's naval power, was removed from service. Today, the ship is in Faliro, where it serves as an exponent in the War Museum.

Key words: Averoff, Elli, Limni, Venizelos, Papandreou.

Giriş

Georgios Averof (Georgios Avyeros-Apostolakas) Metsovo'da (Epir)¹ 1818 yılında doğmuştur. Averof, tüccar olması nedeniyle kendi soyadını

---

¹ Metsovo (Epir-Osmanlı Döneminde Maçova-Ulah dilinde Aminciu) batı Yunanistan'da çoğunlukla Ulahların yaşadığı Osmanlı döneminde Yanya Sancağı'na bağlı bir kaza idi. Bu dönemde Osmanlı askeri birliklerinin önemli bir geçiş güzergahı olan kaza, özellikle ticaret alanında oldukça ileriydi. Demirciler, inşaatçılar, marangozlar, kuyumcular, gümüşçüler ve ahşap oymacıları meşhurdu. 18 ve 19.yy'larda Metsovolu tüccarların İstanbul, Napoli,

değiştirmiş ve Rus soyadı almıştır. Çünkü o dönemde sadece Rus soyadı taşıyanlara değer verilmekte ve saygı gösterilmekteydi. Averof, 17 yaşında Moskova'da amcasının firmasında işe başlamış ve amcasının ölümünden sonra mirası ona kalmıştır. Kırım Savaşı sırasında Apostolakas, Rus ordusunun ihtiyaç duyduğu malzemelerin temininde etkin rol oynadığı için kısa sürede zenginleşmiştir.

Averof, 1837 yılında Kahire'ye gitmiş ardından İskenderiye'ye geçmiştir. 1866 yılında İskenderiye'de ticaret ile bankerlik işleri yapmaya başlamış ve 1870 yılında Mısır'daki en başarılı tüccarlardan olmuştur. Kazandığı parayla Atina'da yol, okul ve hastane yaptırmış, ayrıca Atina'da Ulusal Teknik Üniversitesi'nin de en büyük bağışçısı olmuştur. Bu üniversite projesi için 50000 Fransız frangı bağışlayan Averof, üniversitenin adının "Ulusal Metsovio Teknik Üniversitesi" olarak değiştirilmesini istemiştir.²

Averof hiç evlenmemiş, ölümünden sonra malvarlığının bir kısmını Yunan donanmasına bağışlamıştır. Bu bağış, pek çok bağışta bulunan Averof'un en önemli yardımlarından biriydi. 1896 yılında Atina'da ilk kez düzenlenen olimpiyatlar için antik bir stadyum olan Panathinaiko Stadyumu'nun restorasyonunu yaptırmıştır. 7.500.000 dolardan fazla hayır faaliyetinde bulunduğu belirtilen Averof 15 Temmuz 1899 yılında vefat etmiş ve vasiyetinde Yunanlıların Türklere karşı ayaklanmasını hayal etmiştir.³ Vasiyetinin 13. Maddesine göre Yunan devletine, kendi parasının yüzde yirmisini bırakmıştır.⁴ Bu parayla Yunanistan yeni hızlı savaş gemisi alacak ve harp okulu tarafından staj yapılmak amacıyla kullanılacaktı. Bu geminin adı "Averof" olacak ve eskidiğinde kalan parayla Milli Banka tarafından tekrar yenisi alınacaktı.⁵

1-Geminin Hikayesi

Venedik, Moskova, Odessa, Selanik gibi önemli merkezlerde ticarethaneleri bulunmaktaydı.1821 Yunan devriminden sonra ekonomik olarak bir buhran dönemine girmiştir. Averof gibi Metsovo'da doğmuş, onun gibi Ulah kökenli ve burada ticaretle uğraşmış bazı önemli şahsiyetler: daha çok ziraat alanında çalışan Nikolaos Stournaris (1806-1852), daha sonra İskenderiye'ye yerleşen ve burada ticaret hayatını sürdüren Mihail Totsikas (1787-1856) gibi önemli tüccarlardır.Ulahların Epir bölgesinde bağımsız bir devlet olmak istemeleri sebebiyle Yunan toplumunda buradaki Ulahlara karşı bir tepki oluşmuştur.

² Maria Foti, "Thoriktó "G. Avérof" İstorikí Anadromí Me Chrísi Google Maps", (Averof Zırhlı Gemisi ile Google Maps Tarihi Gezisi), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Metsovion Ulusal Teknik Üniversitesi, Jeoloji Bölümü, Atina ,2009, s.13

³ The New YorkTimes, 4 August 1899

⁴ Foti, a.g.t, s.13-14

⁵ <http://zsgiannina.gr/wp-content/uploads/2015/10/373> Erişim: 4 Kasım 2020

“Georgios Averof” Yunan savaş gemisi 1905 yılında Giuseppe Orlando tarafından tasarlanmış ve 1908-1911 yılların arasında İtalya'daki Livirno Orlando (Orlando kardeşlerin faaliyetleri) tersanelerinde inşa edilmiştir. O dönemde aynı tersane İtalyan donanması için “*Averof*” ile birlikte “*Piza*” ve “*San Antonio*” isimli iki gemi daha tasarlamıştır.⁶ İtalyan donanması iki gemiyi satın almış ancak üçüncü gemi siparişini iptal etmiştir. İtalyan donanması siparişini iptal ettiğinde gemi yapım ücretinin üçte birini peşin ödemek zorundaydı. Bu geminin Osmanlı İmparatorluğu'na verilmesi uygun görülmüş fakat İtalya-Osmanlı İmparatorluğu arasındaki müzakerelerin pek iç açıcı bulunmaması sebebiyle Yunan devleti tarafından satın alınıp kraliyet donanmasına eklenmiştir.⁷ Bu geminin fiyatı diğer iki gemiden 2.000.000 drahmi daha ucuzdu. “*Averof*”’un satın alınma sürecinde Yunanistan Kiriakulis Mavromihalis hükümeti ve Yunan donanma başkanı Damianos, İtalyadaki tersane ile pazarlık yapmıştır. Donanmasını güçlendirmek isteyen Osmanlı yönetimi, zırhlı gemileri almak istemiş ancak ekonomik sıkıntılar nedeniyle biraz çekimser kalmıştır.

“*Averof*” zırhlısının Yunanlılar tarafından satın alınması; Osmanlı donanmasının güçlendirilmesi için halktan para yardımının toplanması yanında, “milli iktisat” politikasının ortaya çıkmasında ve “milli burjuvazi” oluşturulmasında etkili olmuştur. “*İttihat ve Terakki*” yönetimi yeni gemiler bulmaya çalışmışsa da İngiliz ve Fransızlar Osmanlı İmparatorluğuna satılacak hazır gemilerinin bulunmadığını söylemiş ve bunun üzerine Almanya'dan alelacele artık iyice köhneleşmiş iki savaş gemisi alınmıştır.⁸ Bu gemilere eski Osmanlı kaptan-ı deryalarının adları verilmiştir: “*Barbaros*” ve “*Turgut Reis*”. Ancak 18 yaşındaki bu iki gemi Yunanlıların “*Averof*” zırhlısı ile başa çıkacak durumda değildi.⁹ Yunanlılar, iş göremez durumdaki eskimiş gemilerini Fransa ve İngiltere tersanelerine verip kalan güçlü filo ile daha fazla güç sahibi olmuştur. Yunan donanmasına Fransız öğretmenleri de katılmıştır.

Gemi için 23.650.000 drahmi verilmiş, bu meblağdan 8.000.000 drahmi Georgios Averof'un kişisel varlığının yüzde yirmisi olarak alınmıştır. Çünkü Averof'un vasiyetiyle bu para Harp Okulu öğrencileri için bir eğitim gemisi alınması amacıyla istenmiş ve milli Yunan deniz kuvvetlerinin veznesine emanet olarak verilmiştir. Geminin alınması için kalan borç olan 15.650.000

⁶ Foti, a.g.t., s.14

⁷ Foti, a.g.t., s.14

⁸ Necmi Odabaşı, “ Yunan Zırhlısı Averof'un Osmanlı Donanması ve Ekonomisi üzerindeki Etkileri”, U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 18, Sayı: 29, 2015/2, s.210

⁹ Necmi Odabaşı, a.g.m ,s.215

drahmi Yunan kraliyet donanması tarafından ödenmiştir. “Averof” için verilen peşin fiyatın üçte ikisi, Yunan donanması tarafından yurt dışından borç alınarak ödenmiştir.¹⁰ Gemi cephanesi için ayrıca 3.500.000 drahmi ödenmiştir. 30 Kasım 1909 ‘da “Averof” gemisi satın alınmıştır.¹¹

1909 Gudi Darbesi¹² zamanında Almanlar Yunanistan’ı terk etmiştir. Yunanistan-Almanya arasında bir gerilime sebep olan bu siyasi olay karşısında Almanlar bu tarz gemileri Yunanlılara satmamış ve onun yerine Yunan devleti tarafından “Averof” tercih edilmiştir.¹³

Denize ilk kez 12 Mart 1910 yılında indirilen “Averof” 16 Mayıs 1910’da İngiltere Portmuth’ a seyahat etmiştir.¹⁴ O dönemdeki Yunan kral 1. Georgios Alman kökenliydi ve İngiltere ile ilişkileri iyi değildi. Buna rağmen, Georgios İngiltere’yi, beşinci kez taç giymek ve geminin cephanelerini temin için ziyaret etmiştir. Gemi, 20 Ağustos’a kadar orada kalmış fakat disiplinsizlikten dolayı (gemi bir resif üzerine düşmüş ve bakıma alınmıştır) gemi yönetimi başkomiser Damyanos’dan amiral Kountouriotis’e geçmiştir. Damyanos, geminin liderliğini Kountouriotis’e verince, Kountouriotis gemi yönetimine ve mürettebata disiplin kazandırmış ,gemi tamir ettirmiş ve Atina’ya dönmüştür. Değişik bir yönetim sergileyen eski komutan Damyanos, geminin elektrik akımını kestirerek geceleri sadece mumlarla oturup elektrik tamiri için izin vermemek gibi garip uygulamalar gerçekleştirmiştir.¹⁵

1 Eylül 1911’de “Averof” Yunanistan-Faliro’ya varmış ve bu sebeple adeta bir bayram karşılaması yapılmıştır.¹⁶

1.2-Geminin Yapısı

¹⁰Vagelis Roufakis, “To Thrylikó Thoriktó «Avérof» İna Sýmvolο Pou Teleftaía «Kakopoiíthike» Vánafsa”, (“Efsanevi Savaş Gemisi "Averof" Son Zamanda Vahşice İstismar Edilen Bir Sembol”), Sakız Adası Kültürel Eğitim Yayıncılık Kuruluşu Dafnona, Yıl: 12, Sayı:23, s.4

¹¹ Foti, a.g.t., s.13

¹² 1908 yılında örgütlenmeye başlayan Yunan subayların başlattığı, daha ziyade askeri ve siyasi sebeplerle oluşan ve bu konularda islahat isteyerek 1909 yılında patlak veren ihtilal.Bunun sonucunda oluşturulan askeri komite ile özellikle askeri ve siyasi alanlarda yaygın islahat süreci başlamıştır.

¹³ Zisis Fotakis, Greek Naval Strategy and Policy, 1910-1919 ,Routledge: London and New York, 2005. s.23

¹⁴ Foti, a.g.t.,s.15

¹⁵ John Carr, The RHNS Averof , Psihogios yayinevi, Atina, 2015, s.33-34

¹⁶ İlias Krasanakis, I İstoría Tou Ellinikou Ethnous, (Yunan Devletinin Ulusal Tarihi), Atina Yayinevi ,2003,s.93

“Averof” zırhlı gemidir fakat hızından dolayı savaş gemisine (hafif kruvazör) dönüştürülmüştür.¹⁷ Geminin hızı 24 knot idi. Bu çok önemli bir bilgidir, çünkü o dönemde “Averof” tan daha hızlı bir savaş gemisi bulunmamaktadır.

Bu gemi çelik olmasına rağmen zırhı için farklı dayanıklı koruyucu maddeler kullanılmıştır.

Gemide bir dreadnought sistemi yoktu. Bunun yerine bunun bir alt modeli olarak pre- dreadnought sistemi kullanılmıştır¹⁸.

“Averof” gemisi pre-dreadnought gemisi olduğu için çok kuvvetli bir gemi değildi.¹⁹ Bu tür gemiler, güçlü olmayan ülkeler tarafından tercih edilmiştir. Averof’un draught makinası sadece 7.5m (24.6ft) dir.²⁰ Bu genişlikte ufak bir makinası olmasına rağmen çok hızlı ve sorunsuz idi.

Buhar makinası yerine kullanılan buhar türbini sonucu yüksek hız ve manevra kabiliyeti elde edilmiştir. Çok sayıda farklı çapta top yerine daha az sayıda, birbirine eş fakat çap ve menzili yüksek toplar vurucu gücü artırmıştır. Borda ve güvertede eski tip düşman muharebe gemilerinin toplarının etkisini en aza indiren bir zırh sistemi bulunmaktaydı. Geminin mancılık pruvası, kıç kısmı ve gövdesinin genişliği de azalmaktaydı.

1.3-Geminin Özellikleri

- 10000 ton.
- 1093 m³.
- 36 su ve yakıt deposu ile üst-orta güverte ve kazan dairesi .
- 1542 ton kömürle denizde seyahat edebilme imkanı.
- Boy 140,5 m.
- Genişlik 21 m.
- Derinlik 7,5 m.
- Dört silindirli gerileme buhar makinesi.
- 22 Belleville hidrolik sistemli su ısıtıcı .

---

¹⁷ Foti, a.g.t., s.15

¹⁸ Dretnot (İngilizcesi "dreadnought"), 20. yüzyılın başlarında hizmete girmiş çok etkili bir savaş gemisi türüdür.Bunun alt modeli sayılabilecek gemiler ön-dretnot (İngilizcesi "pre-dreadnought") olarak adlandırılır.

¹⁹ Carr, a.g.e., s.27

²⁰ Foti, a.g.t., s.14

- 19000 - 21500 beygir amstrong sistem.
- 23,4 cm² 4 adet ateşli silah.
- 19cm² 8 adet ateşli silah.
- 3 adet baca
- 7,5 cm² 2 adet hızlı ateşli silah..
- 2 adet A-A 4,7 cm³ ateşli silah.
- 4 adet hızlı ateşli silah .
- Gemi altında sağ ve solda birer adet ve bir adet ortada denizaltı torpido tüpleri.
- Her 12 knotta 1400-2600 mil.
- En büyük mermi 172kg ve hızı 807 m²/ dakika.
- En küçük mermi 90 kg ve hızı 792 m²/ dakika.²¹

Silahları geri sağ ve sol tarafa ateş atabilmekteydi. Ateş sadece hidrolik ile sağlanabilir fakat tehlike durumunda manuel de olabilirdi. Yangın zamanında geminin optik telemetreleri duman altında kalmazdı. Gemide yangın tehlikesine karşı buhar odaları bulunmaktaydı. Gemi cephanesi başka yere taşınabilirdi. Buna rağmen gemi donanma tatbikatlarının tümüne katılamamıştır. Gemide ateş edilirken silah kuleleri aralarında bağ olmadığından, askerler yanlarındaki odalarda ve kulelerde neler olup bittiğini bilmemekte ve tam tecrit sağlandığından moraller bozulmamaktaydı.

Deniz muharebeleri esnasında Osmanlı donanması dahilindeki “*Turgut Reis*” ve “*Barbaros*” gemileri birer dreadnought olduğu için (büyük boyutlu) “*Averof*” zırhlısına çarpma tehlikesi baş göstermiş fakat Averof, çevikliği sayesinde hızla uzaklaşıp kendini tehlikeye atmamıştır. Bu yüzden “Elli” deniz savaşı sırasında “*Averof*” Türk gemilerinin arasında değil önünde ve savunma pozisyonundaydı.²² Bu bakımdan içerdiği teknoloji ile “*Averof*” un hızlı ve yararlı bir gemi olduğu kolaylıkla anlaşılabilir.

²¹ N.A. Stathákis, To Chronikó Tou Thoriktoú Tis Nikis, (“Zafer Savaş Gemisinin Kroniği”), 2. Basım, Polemikó Naftikó yayinevi, Atina, 1987, s.15

²² P. Tsoukalás, Mathímata Naftikís Taktikís (Scholí Naftikón Dokímon: Peiraiás, 1910-1911), (Donanma Taktik Dersleri, Yunan Donanma Fakültesi, Pire ,1910-1911), Ypiresía Istorías Naftikou, Atina, s. 128-29

Gemi üzerinde 670 gemici ve 20 amir bulunmaktaydı. Gemi komutanı Kountouriotis gelmeden önce İngiliz Amiral Tufneli Yunan donanmasına okutman olarak katılmıştır.²³

1.4-Yunan Amirali Pavlos Kountouriotis

Yunan Amirali Pavlos Kountouriotis 1855 yılında İdra Adası'nda doğmuştur. Kendisi Arnavut soyluydu.²⁴ Babası Malta'da konsolos olarak çalışmış ve annesinin babası hem gemi sahibi hem de siyasetçi olarak görev yapmıştır. Kountouriotis 1874 yılında Yunan donanmasına katılmış ve donanma okulunda (Deneme Donanma Fakültesi) öğrencilik hayatına başlamıştır. 1. deneme askeri öğrencisi olarak 1877 yılında mezun olmuştur. Kountouriotis, 1886 yılında Theodoros Deliyiannis hükümetinde 1. ve 2. Kanun gemilerinin başkaptanıydı. Bu dönemde, Yunan Donanması Arta ile Preveza'da savaşmıştır. Daha sonra komutan ve ardından 1897 yılında "Alfios"²⁵ buharlı gemisinde amiral olmuştur. Aynı zamanda, Girit'deki Yunan-Türk savaşı esnasında Türk unsurları üstün durumda iken Avrupalı üstün devletlerin emirlerine karşı gelerek Amiral Miaulis ile "İdra" zırhlı gemisi vasıtasıyla Girit'e yardım sağlamıştır. O dönemde, Kountouriotis Çannakale'ye gelmek istemiş fakat hükümet ona izin vermemiş, bu durum arkadaşları ve Yunan ordusunda kahramanca bir hareket olarak görülmüş fakat düşmanları bu hareketin çılgınca olduğunu belirtmişlerdir.²⁶ 1901 yılında Amiral Andreas Myiaulis, gemisinde Kountouriotis'i amiral olarak kabul etmiş ve Kountouriotis ilk kez Yunan donanması ile bir eğitim seyahati olan Atlantik Okyanusu seyahatine iştirak etmiştir. Aynı yıl gemi, Amerika-Boston' a varmış ve buradaki Yunan göçmenleri tarafından hoşku ile karşılanmıştır. Kountouriotis bu gemiyle çıktığı iki Atlantik Okyanusu seferinde yakıt kullanılmamış bunun yerine yelken kullanılmıştır.

Kountouriotis, 1911 yılında "Averof" gemisini teslim almak için İngiltere'ye gitmiştir. 1915-1916 yılları arasında donanma komutanı olmuş ve Yunanistan'ın ittifak devletleri arasında yer almasını arzulamıştır. Yunan kralı Konstantinos, siyasi düşüncesi bakımından Kountouriotis'e destek olup onu koruma eğilimi göstermiştir. Kountouriotis'de kral ile aynı görüşleri

---

²³ Panayiotis Gorgas, "İstoria tou Thorakisménou Katadromikou Geórgios Avérof» 100 chrónia G. Avérof," (Zırhlı Kruvazör George Averof'un 100 Yıllık Tarihi), Naftiki Epitehorisi Yunan Genel Kurmay Başkanlığı Dergisi, Genel Kurmay Başkanlığı, Atina, 2011, s.3

²⁴ Ioannis(Yahya) Palubis, "Valkanikoi Polemoi. Naftikos Agonas, O Navarhos Pavlos Kunturyotis", (Balkan Savaşları, Deniz Savaşları, Amiral Pavlos Kountouriotis), Geriplus Naftiki Istoria Yunanistan Donanma Müzesi, Genel Kurmay Başkanlığı, Sayı 381, Atina, s.36

²⁵ Palubis, a.g.m., s.5

²⁶ Palubis, a.g.m., s.5

paylaşmakta idi. Kral, babasının Kountouriotis tarafından korunması vesilesiyle bir mektupla Kountouriotis'e teşekkür etmiştir(30.08.1916). Ulusal bölünme zamanında²⁷ (1915-1917) Kountouriotis, Venizelos ile Girit adasına, diğer adalara ve Trakya'ya seyahat etmiştir. Venizelos o dönemde krala karşı isyan başlatmış ve kral Yunanistan'ı terk etmek zorunda kalmıştır. 1920 yılında kral tekrar görevine dönerken Kountouriotis naip olarak onun refakatinde bulunmuştur.

Kountouriotis, 1917 yılında Venizelos hükümeti zamanında tekrar donanma komutanı olmuştur. 1920 yılında prens Alexander öldükten sonra naip olmuştur. 1921 yılında bir suikast girişimi esnasında yaralanmıştır. Milli mücadele bittikten sonra tekrar naiplik görevine getirilmiş, 1924 yılında cumhurbaşkanı seçilmiştir. Kountouriotis, 1926 yılında Pangalos'un diktatörlüğü zamanında İdra Adası'na (Çamlıca Adası) gitmiştir. Siyasi anlamda Kountouriotis ile yıldızının barışmadığı Pangalos, onunla mektuplaşırken Kountouriotis'in istifasını istemiş fakat Kountouriotis bu isteği geri çevirmiştir. Diktatörlükten sonra Kountouriotis, cumhurbaşkanlığı görevine devam etmiş fakat 1929'da Parkinson hastalığından dolayı bu görevinden istifa etmek zorunda kalmıştır. Bu hastalığını ve çaresizliğini elleri titrediği vakit yabancıların ellerini nasıl sıkacağı konusundaki bir mektup ile Venizelos'a bildirmiştir. 1935 yılında vefat etmiştir. 1912 yılında Mahmut Muhtar tarafından (Osmanlı donanması komutanı) Kountouriotis'e çekilen bir telgrafta amirallerin en iyisi olduğu belirtilmiş ve Osmanlı donanmasının övgüsüne mazhar olmuştur.²⁸

2-Averof 'un Katıldığı Savaşlar ve Seferler-Türk Donanması

2.1-Balkan Savaşları

13 Mart 1912'de Bulgaristan ve Sırbistan ittifak antlaşması imzalayarak Makedonya'yı paylaşma konusunda anlaşmıştır.²⁹ Bu durumu 29 Mayıs'ta Bulgaristan ve Yunanistan arasında imzalanan antlaşma izlemiştir. 6 Eylül'de Sırbistan ve Karadağ arasında imzalanan ittifak antlaşması ile Balkan ittifakı tamamlanmıştır. 30 Eylül 1912 yılında Bulgaristan ve Sırbistan seferberlik ilan etmiştir. Ertesi gün bu iki devlet arasına Yunanistan ve Karadağ'da katılmıştır. 8 Ekim'de Karadağ Osmanlı Devleti'ne savaş ilan

---

²⁷ 1915-1917 yılları arasında yaşanan ve Kral Konstantinos taraftarları ile Venizelos taraftarları arasında yaşanan iki cepheli iç siyasi durum.

²⁸ Palubis, a.g.m., s.7

²⁹ Ekaterini Sıyanaki, I Dioikitiki Mériamna Katá ti Mikrasiatiki Ekstrateía (1919-22), (Küçük Asya Savaşı Zamanında İdari Durum (1919-22), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pire Üniversitesi, Endüstriyel Yönetim ve Teknoloji Bölümü, Atina, 2003, s.28-29

etmiştir. Bunu 17 Ekim’de Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan takip etmiştir.³⁰

Balkan Devletleri, büyük devletlerin de teşvikiyle Osmanlı Devleti’ne saldırmak için bahane aramıştır. Bu ülkelerden sadece Yunanistan’da deniz kuvvetleri bulunmaktaydı. Aralarında güçlü donanmaya sahip bir devlet görmek isteyen diğer Balkan ülkeleri Yunanistan’ın savaşa katılmasına izin vermiştir. Savaşın seyrini etkileyen Yunanistan sayesinde 25.000 Türk askeri Makedonya’ya gelememiştir.³¹ Bu askerler gelebilseydi hiç şüphesiz savaşın sonu farklı olabilirdi.

“Yapılan takviyelerle Yarımada’nın savunulabilmesi için Osmanlı Devleti’nin askeri kuvveti toplamda 27.000 tüfek, 38 makineli tüfek ve 102 topla teçhiz edilmiştir. 40.000 askere ulaşmakta olup ayrıca takviyelerle Çanakkale Boğazı istihkâmlarının top kuvveti Yunan donanmasının sahip olduğu top kuvvetinden üstün duruma gelmiştir”.³²

Yunanistan deniz kuvvetleri: muharebe hafif kruvazör, torpido kruvazörü, destroyer torpidobot, ganbot, mayın gemileri ,ticaret gemileri ve bir deniz altından oluşmaktaydı. Bu kuvvete, İkinci Balkan Savaşı’nda “*Naftilos*” isimli bir uçak da eklenmiştir.

O dönemde Yunanistan’ı oldukça rahatsız eden en önemli vaziyet; Midilli, Sakız, Sisam, Limni Adalarının ve Oniki Adalar’ın Osmanlı İmparatorluğu’na ait olması idi. 1912 Kasım ayında Limni Adası’nın Mondros Limanı’nda bulunan “*Averof*” zırhlı gemisi artık savaşımaya hazırды. O günlerde dolaşan bir söylentiye göre Amiral Pavlos Kountouriotis’in komutanı olduğu “*Averof*” zırhlı savaş gemisinin her silahında sadece 25 mühimmat ve 25 adet mermi bulunmaktaydı. Şayet bu söylenti gerçek olsaydı “*Averof*” Türk gemileriyle baş edemezdi. İngiltere, böyle bir durum yaşanmaması için takviye mermilerle Yunan gemisini desteklemiştir. Zengin bir tüccar olan Zaharoff³³ (Yunan soyadı:Zahariu. Ticaretin daha kolay yapılabilmesi için Rus soyadı almıştır.) İngiltere’ye gizli yöntemlerle para aktarıp Yunanistan’a yardımda bulunmuş, Osmanlı İmparatorluğu’na karşı tam bir düşman olarak davranmıştır. Hikayeye göre, bir yük gemisi Thames Nehri’nde yaklaşık 50 mermi bulunan kargoları alıp

³⁰ Krasnakis, a.g.e., s.92-93

³¹Robinson, Chas. N., The Balkan War: Operations of the Greek and Turkish Fleets' in The Naval Annual 1912, (Brassey's) 1912, s.2

³²Ozan Tuna, “Balkan Savaşı’nda Yunan Donanması’nın Çanakkale Boğazı’na Saldırı Girişimleri ve Osmanlı Devleti’nin Aldığı Tedbirler”, OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi), Sayı:41, Bahar 2017, s.261

³³ Carr, a.g.e., s.19

Yunanistan'a seyir halinde iken yolun yarısında durdurulmuş ve bir ay sonra bu değerli kargo Pire'ye geldiğinde “Averof” gemisine teslim edilmiştir.³⁴

Venizelos, “Averof” zırhlısını ziyaret ettiği (5 Ekim 1912) sırada gemide bir konuşma yapmış ve Yunanistan donanmasının yeni gemileri olmasına rağmen Türk donanması karşısında sayıca yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Yunanistan, Osmanlı donanması ile savaşa girişmeden önce Venizelos’a, Türk donanmasının özellikleri ve sayısı ile ilgili bir çok grafik verilmiştir. Bu grafiklerde gemilerin hareket kabiliyetleri, silah sayısı, kalibre silahları, zırh kalınlıkları ve mürettebatı hakkında bilgiler bulunmaktadır. Mücadeleyi kazanacağı konusunda güveni tam olan amiral Kountouriotis Venizelos’a, Yunanlılar’ın savaş ruhunun hala güçlü olduğunu ve bu konuda istekli olduğunu bildirmiştir. 21 sene sonra (3 Aralık 1933) Venizelos, Kountouriotis’e³⁵ yolladığı bir teşekkür mektubunda, onun dirayetli duruşu neticesinde Yunanistan’ın I. Balkan Savaşı’dan zaferle çıktığını vurgulayarak kendisine teşekkür etmiştir.

I.Balkan Savaşları sırasında krallık koltuğunda bulunan Georgios, 49 sene boyunca ülkeyi yönetirken Alman kökenli olduğunu unutmadan, Yunan gibi davranmış ve “Averof”tan yeni zafer sayfalarını istemiştir. Katsuros’un yazdıklarına göre, gemi Faliro’ya gelirken her Yunan vatandaşı yeni gelen zaferlerin kokusunu hissedebilirdi. Bu mücadelede coğrafi yapısı sebebiyle düşman saldırıları için bir korunak görünümünde olan Hidra Adası karargah olarak kullanılmıştır. Kountouriotis’e göre adada bulunan 52 adet yük gemisi kullanılabilir ve Türk gemileri Mora tarafında yok edilebilirdi.

“Averof” “Ellı” ve (3/12/1912) “Limni” Adası deniz savaşlarına (5/1/1913) katılmıştır. Bu mücadeleler öncesinde Yunan gemileri, Epir ve Arnavutluk limanlarında Avusturya-Macaristan'dan gelen mühimmatın Türkler eline geçmesine engel olmuştur. Aynı dönemde, Türk-Yunan savaşı Yanya tarafında devam etmekteydi. Yunan donanması sayesinde bu mücadelelerde başarılı görevler gerçekleştirilmiştir:

- I. 18 Aralık 1912-Yunan donanması, Türk krüvazoru “Fethi Bülent”i vurmuş ve batırmıştır.³⁶
- II. 9 Kasım 1912-Ayvalık'ta Yunan donanması bir Türk kanon silahlı gemisini vurup batırmıştır.
- III. 9 Aralık 1912-Yunan denizaltısı “Delfin”, 500 metre mesafeden “Mecidiye” gemisine bir torpil atmıştır. Teknik bir yanlışlıktan dolayı, bu torpil denize düşmüş ve patlamamıştır. “Delfin” Türk

³⁴ Carr, a.g.e., s.17

³⁵ Palubis, a.g.m.,s. 10

³⁶ Palubis, a.g.m., s.43

gemilerinin altında dolaşırken mürettebat bu durumun farkında değildi. Bu, dünyada ilk denizaltı saldırısı olarak sayılmaktadır.³⁷

- IV. 24 Ocak 1913-ilk Yunan deniz uçağı “*Naftilos*”³⁸ uçurulmuştur. Naftilos, 4 adet torpil atarken düşmanın yerini belirlemiştir. Bu dönemde uçak personelinin hakları tespit edilmediğinden şayet bir Yunan uçağı Türk toprağına düşer ise pilotun akıbeti henüz belli değildi.³⁹

2.2-Kurtuluş

- 9 Ekim 1912-“*Averoff*” gemisi Mondros Limanı’na (Limni Adası) girmiştir. Bu liman doğal bir barınak ve Pire Limanı’nın uzak olması nedeniyle Yunan donanması açısından iyi ve önemli bir merkez olmuştur.⁴⁰ Her zaman Yunan ordusunun bir kalesi ve saldırı merkezi olarak elde tutulmuştur. Daha sonra ele geçirilen diğer Ege adalarında nakliye gemileri ve askerleri hazır bulundurulmuştur. Bunun aksine, Türk Donanması Çanakkale dışında Saroz Körfezi’ni ve Beşiğe Limanı’nı kullanabilmekteydi. Aynı anda, Türk Donanması hem İzmir’i ve Nara Limanlarını kullanmış hem de Çanakkale’yi kullanmıştır. Nitekim bu şehir limanları Yunan tarafının barınaklarından daha önemliydi. Ayrıca, Yunan kuvvetleri Limni Adası’ndan geçip Türklerin karşısına geçebilir ve onları kolaylıkla takip edebilirdi.⁴¹ Kumkale ve Seddü’l Bahir Kalesi’ndeki güçlü Türk savunması, Yunan donanmasını Çanakkale’ye fazla yaklaştırmamıştır.
- 18 Ekim 1912-Yunan donanması, başta “*Averof*” olmak üzere Ege Denizi’nde hükmetmiştir. Yunan gemileri üç gruba ayrılıp sefere çıkmıştır. İlk olarak “*Averof*” ve onun peşinde “*Psara*”, “*Nafkratousa*” ,”*Leon*” gemileriyle Gökçeada ve Semendirek Adası zapt edilecekti. İkinci grupta yer alan “*Spetsa*”, “*İdra*” ,”*Loghi*” ve “*Thiela*” gemileri ise Taşöz Adası’nı zapt edecek ve üçüncü gruptaki “*Kanaris*” ile sürat teknesi “*14.*” Aziz Efstratios

³⁷ Krasanakis, a.g.e., s.93

³⁸ Konstantinos Topalidis, “I Istoría tis Polemikís Aeroporias stin Ellada 1919-1940”, (“Yunanistan Hava Kuvvetleri Tarihi 1919-1940”), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Makedonya Üniversitesi, Ekonomi ve Bölgesel Çalışmalar Okulu Balkan Slav ve Doğu Çalışmaları Bölümü, Selanik, 2016, s.21

³⁹ Palubis, a.g.m., s.11

⁴⁰ Palubis, a.g.m., s.12

⁴¹ Gorgas, a.g.e., s.5

(Bozbaba)'u zapt etmeye çalışacaktı. Aynı gün "Averof" 150 kişilik askeri personeliyle Gökçeada'yı zapt etmiştir.⁴²

- 24 Ekim 1912- "Averof" başta olmak üzere "Nafkratusa", "Leon" ve "Thiela" gemileri Tavşan Adası kuşatması için Mondros Limanı'ndan ayrılmıştır. Öğlen vaktinde Tavşan Adası limanında demirleyen "Averof", Türk donanmasını bir telgrafla savaşa çağırmıştır.
- 2 Kasım 1912-Yunan donanması; "Averof", "Panthir" ve "İeraks" gemileri ile Ayanoros'a geçerek burayı kuşatmıştır.⁴³
- 8 Kasım 1912-Midilli Adası Yunan kuvvetlerinin eline geçmiştir. Yunan donanmasında "Averof", "İeraks", "Niki" ile "Aspis" torpil gemileri dışında aynı anda "12." ve "14." gemileri, "Kanaris" ile "Pelops" (ticaret gemileri) bulunmaktaydı.⁴⁴
- 11 Temmuz 1912-"Averof", Bulgar askeri Yunan topraklarına el koymaya çalışınca Dedeoğaç'a hareket etmiştir.⁴⁵
- 1 Mart 1913-Yunan deniz kuvvetleri tarafından Sisam Adası alınmıştır.

2.3-Yunan ve Türk Donanması Gemileri

a-Türk Donanması Gemileri (En Önemli Olanlar)

Ege Denizi'ne Gönderilecek Filoyu Oluşturan Gemiler

Muharebe gemileri:

- Barbaros Hayrettin Zırhlısı (SMS Kurfürst Friedrich Wilhelm),
- Turgut Reis Zırhlısı (SMS Weißenburg),
- Mesudiye,
- Asar-ı Tevfik Zırhlısı.

Hafif Kruvazör:

- Hamidiye Kruvazörü (Abdülhamidiye Kruvazörü),
- Mecidiye Kruvazörü (Abdülmecidiye Kruvazörü).

Destroyer:

- Muavenet-i Milliye Muhribi,
- Gayret-i Vataniye Muhribi,
- Numune-yi Hamiyet Muhribi,
- Yadigâr-ı Millet Muhribi,
- Taşoz Muhribi,

⁴² Foti, a.g.t., s.17

⁴³ Foti, a.g.t. s.17

⁴⁴ Foti, a.g.t., s.17

⁴⁵ Carr, a.g.e., s.61

- Samsun Muhribi,
- Yarhisar Muhribi,
- Basra Muhribi.

Torpidot:

- Sultanhisar Torpidobotu,
- Sivrihisar Torpidobotu,
- Hamidabat Torpidobotu,
- İntibah Tamir Gemisi,
- Giresun Tamir Gemisi,
- Tîr-I,
- Müjgan Tamir Gemisi.⁴⁶

Karadeniz'deki Sevkiyatı Muhafaza Edecek Gemiler:

- Berk-i Sadvet Torpido Kruvazörü,
- Bezm-i Alem Muavin Kruvazörü,
- Musul Torpidobotu,
- Akhisar Torpidobotu,
- Draç Torpidobotu,
- Berk-i Efşan Torpidobotu.

Büyükçekmece'de Konuşlu Gemiler:

- İclaliye Gambotu,
- Necm-i Şevket Gambotu.

b-Yunan Donanması Gemileri:

- Averof (sadece kendisi 24 knot/dakika, diğerleri 12-15 knot arası),
- Nea Yenya,
- Keravnos,
- Spetse,
- İdra,
- Leon,
- Panthir
- Thiella,
- Nafkratusa,
- İeraks ,
- Aetos (Torpido),
- Niki,
- Makedonya,
- Loghi,

---

⁴⁶ Tuna, a.g.m., s.8-9

- Kanaris (ticaret gemisi),
- Pelops,
- 12.,
- 14.

“Leon” ,”Panthir”, “İeraks” ve ”Aetos” gemilerinde silah olmadığı için, casus ve inceleme gemileri olarak görev yapmışlardır.⁴⁷

“Leon”, “Panthir”, “Aetos” ve “İeraks”, İngiltere’nin Cammel Laird Tersanesi’nde inşa edilmiş olup “Keravnos” ile “Nea genia” gemileri Alman üretimiydi. Önceden İngiliz gemilerini satın almak isteyen Arjantin, daha sonra siparişini iptal etmiştir. Daha sonra bu gemiler Yunanistan tarafından satın alınmıştır. “Delfin” Yunan denizaltısı Fransa Toulon’dan getirilmiştir. “İdra”, “Spetse” ve “Psara” 1889’ da Fransa’ dan satın alınmıştır.⁴⁸

2.4-3 Aralık 1912 “Eli” Deniz Savaşı (Çanakkale Boğazı)

20 Kasım 1912 yılında Osmanlı İmparatorluğu, Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ yeni bir antlaşma imzalarlarken Yunanistan’ın bu durumdan haberi olmamıştır.⁴⁹ Osmanlı İmparatorluğu Ege Denizi’nde tam bir hakimiyet isterken Yunan deniz kuvvetlerinin önemli gemisi “Averof” ’un gücünü tam olarak hesap edememiştir. Osmanlı donanması komutanı Ramiz Bey sefer emri alırken Çanakkale tarafına (Osmanlı deniz kuvvetlerinden stratejik ve taktik bakımdan üstün durumda olması da Yunan donanmasının Çanakkale Boğazı’na saldırı düzenleyebilecek öz güveni kendisinde bulabilmesine sebep olmuştur) hareket ederek düşmanla çatışmayı beklemiş, Çanakkale Kalesi menzili içinde dolaşmıştır.

1 Aralık 1912’de iki Türk gemisinin Çanakkale’den geçerken tekrar geri dönmesi, Yunanistan tarafında önemli olmayan bir manevra olarak görülmüş ve asıl Türk donanması beklenmiştir. Amiral gemisi “Averof” önderliğinde “Spetses”, “İdra” (zırhlı gemiler), “Psara”, “Aetos”, “İeraks”, “Leon”, “Panthir” (muhrup gemileri) artık savaşmaya hazırdı. Türk donanmasına ait gemilerin baca dumanları, kömürü Zonguldak’tan aldıkları için daha siyah bir duman bırakıp uzaktan kolaylıkla görülebilirdi.⁵⁰ 3 Aralık’ta sabah vakti saat 07.30’da Yunan donanması bekleme durumunda iken gökyüzünde Türk

⁴⁷ Gorgas, a.g.m, s.4

⁴⁸ Carr, a.g.e., s.43-44

⁴⁹ Theodora Pagonidou, “Valkanikoi Pólemoi Stoles Ellinikon Dynameon Xiras”, (“Yunan Kara Kuvvetleri Balkan Savaşları Üniformaları”), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tessalia Üniversitesi, Müze Eğitimi Bölümü, 2005, s.13

⁵⁰ Carr, a.g.e., s.47-48

gemilerinin yoğun siyah dumanı görünmüştür.⁵¹ “Barbaros” gemisi amiralı Ramiz Bey, Türk gemilerinin çıkardığı yoğun duman dolayısıyla tedirginlik yaşamamıştır. “Sfendona”, dört torpido ve “Ieraks” bir top atışı gerçekleştirmiş ve Osmanlı donanması gemileri bu durum karşısında ateşe başlamıştır.⁵² Türkler akşam vaktinde dinlenmeye çekilmeden evvel her ihtimale karşı vasiyetlerini hazırlayıp imzalamışlar, ve şafak vaktine yakın sabah namazlarını kılıp “XXX” sancak yazısıyla (savaşa hazır) denize açılmışlardır. Sabah 08.40’ta “Barbaros”, “Mesudiye”, “Turgut Reis” ile “Asar-ı Tevfik” ile yüzer hastane gemisi Çanakkale’den geçtikten sonra (10 knot/saat) Yunan donanması ile karşılaşarak bir saat sürecek mücadeleye başlamıştır. İlk olarak (saat 09.22) 14000 m2 atış menzili ile “Barbaros” ateş etmiştir.⁵³ Saat 09.25’de 12000 m² atış menzili ile “Averof” ateş etmiştir.⁵⁴ Hareket kabiliyetini kullanan “Averof”, 20 knot/saat hızlanmış ve Türk donanması gemilerinin tümüne saldırmıştır. Kountouriotis kendi ifadesiyle, geminin buhar bacasının önünde dedesini ve Miaulis⁵⁵ i görmüş ve bu durum onun cesaretini geri kazandırmıştır.⁵⁶ “Averof” ateş kabiliyeti ve gücü daha fazla olmasına rağmen ihtiyatlı davranmış ve sınırlı sayıda atış gerçekleştirmiştir. Bunun için Kountouriotis, geminin hızının 22 knot olması gerektiğini ve gerekirse “Averof” ‘un bir ateş ile bir Türk gemisini ikiye bölebileceğini ifade etmiştir. Buna rağmen Türk Donanması “Averof” dan çekinmiştir. Aynı anda saldırıya geçen “İdra” gemisinin hızı sadece 14 knot idi. (“Averof”, serbest hareket edelim anlamındaki “Z” simgeli bayrakla saldırıya geçmiştir).⁵⁷ “Averof”, karşı tarafa 3000 m² yaklaşırken her taraftan ateş edilmekte idi. Buna rağmen, “Averof” durmamış ve Türk gemilerinin peşine düşmüştür. Yunan donanması Türk donanmasından 4100 m² uzaktaydı. Saat 11.30’da Türk gemileri Nara’ya gelmiştir.⁵⁸ Türk donanması bir ay sonra Çanakkale’den çıkmaya başlamıştır. Gerçekleştirilen bu deniz muharebesinde Türk tarafı 100, Yunan tarafı 1 zayıyat vermiştir.⁵⁹ Savaş

⁵¹ Krasanakis , a.g.e., s.94

⁵²Ksenofontas Mavrogianis , “Oi Navmachi tou Aigaiou”, (Ege’nin Savaşçıları), Genel Kurmay Başkanlığı, Naftiki Ellas Dergisi, Sayı: 54, Atina, 2007, s.55

⁵³Ksenofontas Mavrogianis , “Oi Navmachi tou Aigaiou”, (Ege’nin Savaşçıları), Genel Kurmay Başkanlığı, Naftiki Ellas Dergisi, Atina, 2006, s.67

⁵⁴ Krasanakis, a.g.e., s.94

⁵⁵ Mayıs 1825-Ocak 1826 yılları arasında Türklerle Yunanlılar arasında cereyan eden deniz savaşında Yunanlıların galip gelmesinde önemli rolü bulunan Yunan amiral ve politikacı (d:1765 İdra Adası-ö:1835 Atina).

⁵⁶ Palubis, a.g.m., s.14

⁵⁷ Mavrogianis , a.g.m., s. 67

⁵⁸ Krasanakis, a.g.e., s.94

⁵⁹ Foti, a.g.t., s.18

kaybeden Osmanlı donanması, gemilerin tümünü tamire vermiştir. Ramiz bey donanma mahkemesinde bir delinin (Kountouriotis) neler yapabileceğini ifade etmiştir buna rağmen cezalandırılmamıştır. Savaş sonunda bakıma alınan gemilerden biri olan “*Barbaros*” gemisi ve özellikle kazan dairesi kötü bir durumdaydı.

“*İeraks*” gemisi “*Mecidiye*” 'yi vurmuştur. Ateşleme sisteminde çıkan arıza sebebiyle “*Averof*” sadece 122 torpido atabilmiştir. “*Averof*” üzerine 4 Türk torpido gemisi hücum etmiş ancak “*Averof*”, bu saldırıdan zarar görmeden kurtulmayı başarmıştır. “*İdra*” Türk donanmasına 5 adet top atışı gerçekleştirmiş buna karşılık bir yara almamıştır.⁶⁰ Bu savaşta “*Averof*” en hızlı savaş gemisiydi ve ateş gücü hayli yüksek ve kolay idi.⁶¹ Bu savaş bittikten sonra Türk gazetelerinde “*Averof*”un esir alındığı ve üzerine kırmızı bayrak asıldığı yazılmıştır. Ancak bu haberler asılsızdır.⁶²

2.5-Limni Adası Deniz Savaşı

Osmanlı donanmasının komutanı Tahir Bey'in planına göre “*Averof*” etkisiz hale getirilecektir. Ancak “*Averof*”un gücü ve kabiliyeti bu durumda gözardı edilmiştir.⁶³ Bu plan gereği “*Averof*” tamamen ele geçirilecek ve artık Osmanlı İmparatorluğu'nun esiri olacaktı. 1 Ocak 1913 tarihinde “*Hamidiye*” bir Rus savaş gemisi olarak kimlik değiştirmiş ve Sire Adası Limanı'nın dışında bulunan “*Makedonya*” buhar gemisini vurmuştur.⁶⁴ Türk donanmasının esiri olmak istemeyen “*Makedonya*” komutanı geminin batırılması için emir vermiştir. Dümen sistemi arızalı olan “*Makedonya*” gemisi o günlerde Syros Limanı'nda bulunmaktaydı. “*Averof*”a, dümen sistemindeki arıza sebebiyle “*Makedonya*” gemisinden bir telgraf gönderilmiş ve yardım istenmiştir.

⁶⁰ Mavrogianis, a.g.m., s.67

⁶¹ Krasanakis, a.g.e., s.93-94

⁶² Kemal Tahir'in , Bir Mülkiyet Kalesi , Tekin Yayınevi, 1995, İstanbul, s. 116, adlı romanından: "Bir sabah güneş henüz doğmadan Hamidiye kruvazörü, arka tarafı suya gömülmüş olarak limana girdi. Rauf Bey gene gemisini kurtarmıştı. Kıç bölmedeki on beş yirmi ölüye parlak bir cenaze merasimi yapmaya bile gerek görmediler.Mahir Efendi eve sapaşağlam geldi.[Romanda Hamidiye'de güverte zabiti] Doğrusu bu muharebeden hiçbir şey anlamamıştı.Averof'u niçin batırmadıklarını soruyorlardı. İlk isabetten elektrik santrali tahrip edildiği halde, muattal kalan bir gemi batırılmaz mı? Rauf Bey -müstakil torpido filotillası kumandanı- hücum işaretini görmediğini söylüyordu... Hücum işareti lazım mı? Torpidoların vazifesi nedir? Düşmana yaklaşıp torpili yapıştırmak değil mi yahu? Gemisini yaralattuktan sonra kaçıp kurtulmak da artık kahramanlık sayılırsa!Velhasıl erkânı harpler çoğalmıştı. Kahvelerde çay içip simit yiyerek orduları bozuyorlar, donanmaları mahvediyorlardı”

⁶³ Foti, a.g.t., s.18

⁶⁴ Palubis, a.g.m., s.21

“Hamidiye”, Yunan tarafına 2 kişilik zayıat vermiş, bir cephanesini imha etmiştir. O sırada Pire Limanı’nda bulunan “İdra” ve “Preveze” gemilerine “Hamidiye” tehlikesi bildirilmiştir. “Hamidiye”nin hedefi hareket ve atış kabiliyeti iyi olan “Averof” olup bu gemi takip edilirken hedef onu ele geçirmek idi. Başka bir söylentiye göre, Rauf Orbay “şeytan gemisini” batırmak istemiştir. Buna karşın Kountouriotis, tuzaktan şüphelenmiş ve liderlerin emirlerine rağmen “Hamidiye”nin peşine takılmamıştır.⁶⁵ Osmanlı donanması bir süre sonra Limni Adası’na hareket etmiştir. Yunan tarafı, Osmanlı donanması dahilinde “Hamidiye”nin olup olmadığını anlamamıştır. Bir kayıp Türk gemisi görünmüş fakat “Mecidiye” gemisi “Hamidiye” olarak algılanmıştır. Önce “Mecidiye”, Limni Adası Limanı’na vurmaya istemiş, bu durumla ilgili “Leon” gemisi tarafından “Averof” kaptanı Kountouriotis’e bilgilendirme yapılmıştır.⁶⁶ O esnada Yunan donanma askerleri ile kahvaltıda olan Kountouriotis hiç sofradan kalkmamış ve durumu hissettirmemeye çalışmıştır.⁶⁷ Elbette asıl amacı Yunan donanmasının moralini yüksek tutmak idi.

İlerleyen saatlerde “Mecidiye”, “Leon” un peşine düşmüş, bunun üzerine Yunan donanması, Osmanlı donanması ile karşı karşıya kalmıştır. Yunan donanması üçe bölünmüş, zırhlı gemiler ortada, sağ tarafta araştırma gemileri ve sol tarafta torpido gemileri yer almıştır. Yunan gemileri “T” şeklini alarak bu şekilde hızlanmış ve mesafe 16000 m.’den 8400 m.’ye gelince Türk gemilerine yaklaşmıştır.⁶⁸ “Averof”, “Spetses” ile birlikte “Barbaros” a saldırmıştır. “İdra” ve “Psara”, “Mesudiye”nin karşısındaydı. Bir süre sonra “Mecidiye” torpido gemileriyle Çanakkale’ye dönmüştür.

Mesafe 6500 m. olunca “İdra”, top atışı ile “Mesudiye”yi dış güverteden vurmuş, geminin cephanesini patlatarak ağır zayıat verdirmiştir. Ağır yara alan “Mesudiye” de patlamadan dolayı çok sayıda personel kaybı olmuş, gemi bu hasar ile Çanakkale’ye dönmüştür. “Averof”, “Barbaros” ’a 4 torpido atmış, orta kulesi vurulan gemide 35 kişilik bir zayıat verilmiştir.⁶⁹ Kazan dairesi de vurulan “Barbaros” da artık savaştan çekilmiştir. “Turgut Reis” in kulesi servis dışı kalmış kömür asansörü bozulmuş ve mürettebatın önemli bölümü yaralanmıştır. “Averof” un yolladığı torpido gemideki

⁶⁵ I. Palubis, Antinávachos e.a. P.N., Metáfrasi Apó to Vivlío tou Commander Cahs. N. Robinson «O Valkanikós Pólemos. Epicheiriseis ton Stólon Elládos kai Tourkías», (Komutan Cahs’ın kitabından çeviri. N. Robinson “Balkan Savaşı. Yunan ve Türk Filolarının Operasyonları ”), 1914, s.15

⁶⁶ Palubis, a.g.e., s.13-15

⁶⁷ Carr, a.g.e., s.54

⁶⁸ Carr, a.g.e., s.49-50

⁶⁹ Palubis, a.g.e., s.13-15

askerlerin önemli bir kısmının ölümüne sebep olmuştur. Savaş alanını terk ederken baca, köprü ve kazan dairesinden ağır yaralar alan “*Turgut Reis*”, batmaya başlamış ve kaptan Ramiz Bey geri çekilme kararı vermek zorunda kalmıştır. “*Averof*” hiç durmadan “*Barbaros*” u takip etmiştir. Hızları 15 knott olan “*İdra*”, “*Spetse*” ve “*Psara*” ise birer eski krüvazor olduklarından “*Averof*” dan geri kalmışlardır. “*Barbaros*” un bu saldırılara karşı yolladığı torpidolar patlamamıştır.⁷⁰

Rauf Orbay’ın hatıralarına göre, Türk donanması iyi bir durumda değildi. Sürekli bir tamir işleminden geçmeleri gerekiyordu. Gemiler, havuzsuzluktan tamir edilemiyor boğaz içinde herkesin gözü önünde atıl yatıyordu.⁷¹

Türk Donanması yirmi dakika mücadele ettikten sonra başarısız olarak Çanakkale’ye dönmek zorunda kaldı. Balkan Savaşları’nda Osmanlı donanması için tek başarı ve moral kaynağı “*Hamidiye*” nin çok sayıda Yunan gemisini batırması ve yaralaması olmuştur.⁷²

Osmanlı donanması gemileri (5 Ocak 1913) “*Barbaros*”, “*Mesudye*”, “*Turgut*” ve “*Mecidiye*” Çanakkale’den hareket ederek Yunan kuvvetlerini beklemiştir. Yunan kuvvetleri gelince gerçekleşen bu deniz savaşı üç saat sürmüştür. Osmanlı donanması çok büyük zarar görmüş ve tamiri uzun sürmüş, bir daha Çanakkale’den geçememiştir. Kaybedilen bu savaştan sonra, yaralı gemilerin de onarıma alınmış olması nedeniyle Osmanlı donanması bir daha Ege’ye çıkamamış, Osmanlı İmparatorluğu bir kaç gün sonra barış antlaşması yapılmasını istemiştir.⁷³

2. Balkan Savaşları’nın “*Averof*” (şeytan vapuru) gemisi, Doğu Makedonya ve Trakya’nın limanlarını da korumuş ve Kountouriotis Koramiral olmuştur.⁷⁴ Ayrıca bölgede Yunan hakimiyeti istemeyen Bulgar donanması Yunan donanması tarafından ateş altına alınmıştır.

8 Ocak 1913 yılında Atina radyotelgrafına göre Osmanlı İmparatorluğu antlaşma istemiş ve Avrupa, Ege adaları üzerinde Yunanistan’ın hakimiyetini kabul etmiştir. Avusturya gazete ajansında, “*Turgut Reis*” ve “*Barbaros*” gemilerinin savaşta olmayacağı bildirilmiştir(servis dışı). 17 Mayıs 1913 tarihli Londra Antlaşması’na göre Balkan Savaşları sona ermiştir.⁷⁵

⁷⁰ Palubis, a.g.e., s.15-18

⁷¹ Rauf Orbay ,Cehennem Değirmeni, Truva yayınları, İstanbul, 2004, s.60

⁷² Sarıöz, a.g.e., s.10

⁷³ Foti, a.g.t., s.20

⁷⁴ Gorgas, a.g.m., s.4

⁷⁵ Foti a.g.t., s.20

Balkan Savaşları sona erdikten sonra Yunanistan, Makedonya ‘dan büyük miktarda toprak almış ve Yunan donanması, kuzeydoğudaki adalara özgürlüğünü vermiş, kara kuvvetleri köylere yaklaştığında Yunan donanması onlara destek olmuştur. 1914-1918 yılları arasında Yunanistan'ın 270 gemisi kaybolmuş, gemilerin 67 % batmıştır.

Osmanlı devleti savaşı kaybetmiş fakat “*Averof*” Yunan unsurlarıyla birlikte Çanakkale’ye girememiştir. Şayet Çanakkale, Yunan limanı olsaydı İstanbul’a giden yol da açılmış olacaktı. Büyük zorluklara rağmen Türkler Yunanlılara Çanakkale’yi teslim etmemişlerdir.

2.6-Averof ve Hamidiye

Abdülhamit Kruvazörü veya “*Hamidiye*” 1903 tarihinde Osmanlı donanmasına katılmıştır.

“*Hamidiye*” 21 Ekim 1912’de Kovarna, 28 Ekim’de Varna’yı bombalamıştır.⁷⁶ Kömür ikmal için İstanbul’a döndükten sonra bir Bulgar saldırısında darbe almış yaklaşık kırk gün bakım yapılmıştır.⁷⁷ 20 Aralık 1912 gecesi yine bu görevlerden birini icra ederken, 3 Bulgar torpido gemisi (Drački, Smeli ve Stroki) tarafından saldırıya uğramış ve sancak baş omuzluğunda delik açılmış, gemi batma tehlikesi geçirmiştir. Savaş sırasında Bulgaristan’da sadece 6 adet gemi bulunmaktaydı O dönemde Varna’dan 4 adet Bulgar gemisi “*Hamidiye*” ‘nin karşısına çıkmış ve “*Hamidiye*” vurularak darbe almıştır.⁷⁸ Akabinde “*Hamidiye*” iki Bulgar gemisini etkisiz hale getirmiştir. Bulgar botlarının bölgeden kaçması üzerine “*Hamidiye*”, baş tarafı denize batmış şekilde⁷⁹ “*Turgut Reis*” zırhlısının yardımıyla Haliç’e getirilmiş ve bakıma alınmıştır.⁸⁰

3 Ocak 1913 tarihinde “*Hamidiye*”, Rauf Bey komutasında Nara Burnu’ndan Akdeniz’e ilk seyrini gerçekleştirmiştir.⁸¹ Harekat planına göre, “*Hamidiye*” önce Sıra veya Siros Adası’na gelecek, bazı mevkileri bombaladıktan sonra İzmir’e dönecekti. Türk zırhlılarından hem daha süratli, hem de ateş gücü çok yüksek olan bu savaş gemisinin (Averof) dâhil olduğu Yunan

⁷⁶Palubis, a.g.e.,s.8

⁷⁷ Kemal Kaya, Rauf Orbay, Gazi Üniversitesi Tarih Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Bölümü, Alan Eğitiminde Araştırma Projesi, 2017, Ankara, s.5

⁷⁸ Kaya, a.g.e., s.6

⁷⁹<http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/30972/001640684010.pdf?sequence=1> Erişim: 15 Kasım 2020

⁸⁰ Sarıöz, a.g.e., s.15

⁸¹ Hem “*Hamidiye*” hem de “*Mecidiye*” krüvazoru İngiltere ve Amerika’da inşa edildi. Bu yararlı gemilerin her birinde 6 inç ve 4,7'lik iki silah bulunmakta ve gemiler 21-23 deniz mili arası hız yapabilmekteydi.

donanmasına kesin darbe indirmek mümkün görünmüyordu. Bu sebeple stratejik bir plan gereği, “*Hamidiye*”, boğaz dışına çıkararak “*Averof*” zırhlısını üzerine çekecekti.

23 Ocak 1913 tarihinde saat 17.35’te Nara’dan harekate başlanmıştır. Şiddetli rüzgardan dolayı Amiral Rauf Orbay, Kösetabya önünde demirlemiştir. Sonra yeni bir plan olan *Ali Baba* planıyla tekrar Ege’ye açılmıştır. Harekat günü hava sisli olduğundan Yunan tarafı “*Hamidiye*” nin geldiğini görmemiştir. “*Hamidiye*” 25 Ocak 1913’de 12.30’da Sıra’ya gelince Rauf Bey, devletler hukukuna göre mürettebatın boşaltılmasını istediysede, Yunan tarafı buna cevap vermemiş, bunun üzerine 2800 m. uzaklıktan yardımcı krüvazörü “*Makedonya*” gemisini bombalayıp İzmir’ e dönmekten vazgeçmiştir. Ege Denizi’nde gerçek bir tehlike olarak dolaşan “*Hamidiye*” sebebiyle Yunan tarafı Pire’de oldukça endişeli idi. “*Hamidiye*” önce Adriyatik Denizi’ne daha sonra Anadolu’ya doğru Girit Adası’na ve son olarak Akdeniz’e hareket etmeye karar vermiştir. Daha güvenli olan Suriye kıyılarını takip etmiş, aynı zamanda Yunan ticaret gemilerine saldırmak için Pire-İskenderiye hattına inmiştir. Yunan gemileri “*Velos*” ve “*Niki*” nin, “*Hamidiye*” ’yi güzergah boyunca takip ettiği söylenmiş fakat bu bilgi Osmanlı donanması tarafından yalanlanmıştır. “*Hamidiye*”, Arnavutluk-Dürres Limanı’na gelir gelmez Sırlar tarafından 4000 metre mesafeden ateş edilmiş, oradan tekrar ayrılmak zorunda kalmış ve daha sonra kömür ihtiyaçlarından ötürü Süveys’e geçmiştir. Daha sonra “*Hamidiye*”, Balkan Savaşı’nın en karanlık günlerinde önce boğaz dışına çıkarak “*Averof*” zırhlısını üzerine çektiğinde, “*Averof*” ’un yokluğundan hareketle Osmanlı donanması Yunan donanmasını imha etmeyi planlamış, aynı zamanda diğer taraftan çıkış yapan “*Hamidiye*”, Yunan ve Sırp nakliyesini keserek, düşman limanlarına da baskın düzenlemek amacıyla Akdeniz’de korsan hareketi için görevlendirilmiştir.

“*Hamidiye*” yok olmadığını ve hala güçlü olarak faaliyette bulunduğunu ispat mesajı vermek amacıyla önce İstanbul’a, daha sonra 30 Ocak 1913’te Senafir Adası’na 1 Şubat’ta da Diba’ya gitmiştir. Rauf Bey, kömür ihtiyacını karşılayabilmek için 14 Şubat’ta Malta’ya, 23 Şubat’ta Hayfa’ya, oradan 27 Şubat’ta Antalya’ya geçmiştir. Daha sonra Şingin’ e doğru yola çıkan “*Hamidiye*” ye Yunan gemileri tarafından ateş açılmıştır.⁸² Yunan topçusunun ateş açması üzerine “*Hamidiye*” 12.15’te karşılık vermiş ve bir çatışma çıkmıştır. 17 Mart 1913’te Gazze’ye hareket eden “*Hamidiye*”, kömür ihtiyacıyla birlikte, ciddi bir onarıma da muhtaçtı. Bu zaman zarfında zaten eski bir gemi olan “*Hamidiye*” oldukça yıpranmıştır. Suriye’de Yunan gemilerinin onu tespit etmesinden ve tamir ihtiyaçlarından ötürü uzun zaman

⁸² Robinson , a.g.e.,s.21-22

kalmıştır. İskenderiye'ye gitmeden önce “*Hamidiye*” nin peşine iki Yunan gemisi takılmış ancak “*Hamidiye*” bir yolunu bularak bu durumdan kurtulmuş ve yolda bir Yunan gemisini batırmıştır. 7 Nisan 1913 yılında “*Hamidiye*” durumu ile ilgili başkomutanlık vekâletine şu şekilde bilgilendirme yapılmıştır:

“*Hamidiye*’ nin makineleri ancak iki ayda tamir edilebilir... Harp durumu dolayısıyla bu uzun tamirin tarafsız devlet limanlarında yapılması, devletlerarası hukuk kaidelerine aykırı olmasından ötürü mümkün değildir... Gemi, Cidde'ye gidip harp sonuna kadar burada harekete hazır durumda beklemeli; Yunan filosunun Kızıldeniz'e geçtiği Port Said kömür memurluğu vasıtasıyla öğrenildiği takdirde tarafsız bir limana gidip selametini temin etmelidir”.⁸³

“*Hamidiye*” onarım için 14 Nisan 1913'te Kamerun Adası'na hareket etmiştir. 5 Eylül'de kendi ihtiyaçlarını kendi karşılayarak Çanakkale'ye gelmiş, 7 Eylül'de Yeşilköy'e ulaşmıştır. 8 Eylül 1913'te de esas onarımı için Haliç'e geçti. İstanbul halkı “*Hamidiye*” 'yi heyecanla beklemiştir. “*Averof u*” batırdığı dilden dile dolaşmış ancak bu bir rivayetten öteye geçememiştir.

“*Hamidiye*”, başarıları nedeniyle “kahraman” ünvanını aldı. Askeri başarıları büyük olmamakla birlikte “*Hamidiye*” kruvazörü Balkan Savaşları'nın ağır yenilgi koşullarında Osmanlı halkı ve askerinin gözünde bir umut ışığı olmuştur.⁸⁴ Eylül 1913 yılında İstanbul'a gelmiştir. 1938 yılında “*Hamidiye*” , “*Yavuz Zafer*” ve “*Tınaztepe*” muhripleri, “*Dumlupınar*”, “*Gör*” denizaltı gemileri, “*Doğan*” ve “*Martı*” hücumbotları ile birlikte Atatürk'ün cenaze töreninde yer almışlardır.⁸⁵ Gemiler Haydarpaşa önünde demirlemişlerdir.

10 Eylül 1964 tarihinde “*Hamidiye*” hurdacılara satılmıştır. Daha önce “*Turgut Reis*” 1956-57 yıllarında “*Mesudiye*” 1947 yılında hurdaya ayrılarak sökülüştür. “*Mecidiye*” zırhlısı, Türk donanma tarihinde denizaltı tarafından batırılan ilk zırhlıdır.

2.7-1916-1939 Yılları

⁸³ Ersan Baş, Efsane gemi “*Gazi Hamidiye*”nin Akın Harekatı, Piri Reis Araştırma Merkezi Şube Müdürlüğü, Deniz Magazin Dergisi, Ocak-Şubat 2003, Sayı: 56,s.82-85

⁸⁴ Ersan Baş, “Balkan Harbi'nde Osmanlı Donanmasının İcra Ettiği Görev ve Harekât ile Sonuçlarının İncelenmesi”, Dokuzuncu Askerî Tarih Semineri Bildirileri, II, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2006, s.455

⁸⁵ Figen Atabey, “Atatürk'e Denizden Yapılan Cenaze Töreni”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Yıl 2012, Cilt 28 , Sayı 83, s.21

1917 yılında “Averof” ve diğer Yunan gemileri Yunanistan Entede Cemiyeti üyesi olması sebebiyle Almanlarla savaşmaya hazır olmasına rağmen savaş gerçekleşmemiştir.⁸⁶

2.8-Mondros Antlaşması

31 Ekimde 1918 tarihinde Osmanlı İmparatorluğu ve müttefikleri arasında imzalanan antlaşma ile 1. Dünya Savaşı sona ermiştir. Osmanlı İmparatorluğu, antlaşmayı imzaladıktan sonra müttefikler tarafından imparatorluk topraklarını paylaşma planları yapılmıştır. Buna göre Yunanistan İzmir'i alacaktı. Osmanlı İmparatorluğu'nun ateşkes antlaşmasından sonra “Averof”, “Panthir” ve “Limnos” gemileri Altın Boynuz tarafına müttefik gemileriyle geçerken Türkiye'yi denetleyecekti. Nitekim bir süre sonra, “Averof”, İstanbul Limanı'nda Yunan bayrağı çekerek demirledi. Elbette bu davranış Türk tarafının hoşuna gitmedi çünkü 600000 Rum bu durum üzerine galeyana gelecek, Türkler ayaklanacaktı. Mustafa Kemal Paşa, bu duruma karşı İtilaf Devletleri donanması boğazdan geçerken “Geldikleri gibi giderler!” şeklindeki ünlü sözünü söylemiştir.⁸⁷ Türkler, İstanbul'a “Averof” un gelmesi sebebiyle onu torpillemeyi bile düşünmüştür.⁸⁸ O dönemde Karadeniz sahillerinde Averof sebebiyle yaşanan kargaşa büyük olmuş, Türk Bakanlar Kurulu'nun 3 Temmuz 1921 tarihinde vermiş olduğu kararda 12 Haziran 1921 tarihinden itibaren tüm Karadeniz sahili savaş olanı olarak ilan edilmiştir. Averof zırhlısının Anadolu'daki Rumların tahrik edilmesinde önemli bir propaganda aracı olarak kullanıldığı düşünülmüş, hatta Averof başta olmak üzere diğer Yunan zırhlılılarının maketleri yapılarak içinde mumlar yakıldığı ve omuzlarda taşındığı dönemin Canik Polis Müdürü Tevfik Hadi tarafından Kasım 1921'de raporlanmıştır.⁸⁹

2.9-İzmir'in İşgali

3 Nisan 1919 tarihinde “Averof” ve “Leon”, 3 İngiliz gemisiyle birlikte İzmir'e varmış ve 1.Yunan bölüğünü şehir limanına nakletmiştir. 6 Nisan'da İzmir'de ikamet eden Rumlara izin verilmiş ve gemi ziyarete açılmıştır.

⁸⁶ Foti, a.g.t., s.20

⁸⁷ Mustafa Kemal Paşa'nın İtilaf Devletleri donanması boğazdan geçerken söylediği “Geldikleri gibi giderler!” sözünü, yanında bulunan yaveri Cevat Abbas Bey'e ve arkadaşı Dr. Rasim Ferit Bey'e Yunan zırhlısı Averof'un geçişi sırasında söylemiştir. Yunanlıların 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgali sırasında Averof Zırhlısı'nın İzmir Limanı'nda demirlemiş olduğu bilinmektedir. Bu zırhlı Balkan Savaşları ve 12 Adaların işgali sürecinde Yunan donanması tarafından kullanılmış Yunanlılar tarafından efsane haline getirilmiş bir gemidir. Geminin İzmir limanına demir atması İzmirli Rumları cesaretlendirerek icra edilen taşkınlığın dozunu artırmıştır. Avarof Zırhlısıyla ilgili daha geniş bilgi için bkz. Odabaşı, a.g.e, s.222

⁸⁸ Foti ,a.g.t., s.22

⁸⁹ Odabaşı, a.g.e., s.222- 223

Yunanlılar tarafından efsane haline getirilmiş bu geminin İzmir Limanı'nda demirli bulunması İzmirli Rumları cesaretlendirerek icra edilen taşkınlığın dozunu artırmıştır.⁹⁰ Bir kaç gün sonra İzmir Limanı'na büyük devletlere ait gemiler gelmiştir. Amerikan "Arizona", İtalyan "Duillio", Fransız "Paris", İngiliz "Iron Duke" ve Yunan "Limnos" gemileri o tarihlerde İzmir'de bulunmaktaydı. 2 Mayıs 1919'da Yunan ordusu gemiden limana çıkmaya başlamıştır. Ağustos ayında ise "Averof" Malta'ya tamir amacıyla gitmiştir.

2.10-Kral Ailesi ve "Averof"

1 Aralık 1913'te "Averof" Girit Adası'na hareket etmiştir. O dönemde, Girit Adası Yunanistan'a bağlanmıştır. Bu seyahat esnasında gemi üzerinde, Kral Konstantinos, Venizelos, Prens Andrew, Prens Georgios ve Yunan amiralı Pavlos Kountouriotis bulunmaktaydı.

31 Mayıs 1921 tarihinde Kral Konstantinos "Averof" gemisiyle İzmir'e gelmiştir. Halk, Kralı coşku içinde karşılamış ve onu gerçek bir kurtarıcı olarak görmüş, bağrına basmıştır. Daha önce Venizelos'u kurtarıcı olarak gören halk, artık Kraldan kurtarılmayı beklemiştir. Halkın sevgisini gören Kral Konstantinos, Küçük Asya halkının kendisinden hoşlanmadığını düşünürken bu sevinç gösterileri karşısında gerçeği görmesi uzun sürmemiştir.⁹¹

Aralık 1921'de Kral ailesi İtalya'dan "Averof" gemisiyle Yunanistan'a dönmüştür. 1936 yılında, "Averof" tekrar İtalya Brindizi'den Kral Konstantinos'un kadavrasını alıp 17 Kasım 1936 tarihinde Pire Limanı'na ulaştırmıştır.

2.11-Küçük Asya Felaketi

1922 yılının Ağustos ayında İzmir yanmadan önce Yunan ordusu Küçük Asya'dan geri çekilmiştir. Yunan birliklerini Yunanistan'a "Averof" getirmiştir. 14 Eylül'de "Averof" son kez İstanbul'dan çıkmıştır. Çoğunlukla ordu mensupları ve mültecileri taşımış, Doğu Trakya'ya bir çok kere gönderilmiştir.

Mayıs 1922'de Yunan ordusu İstanbul'u gizli bir planla (14 Temmuz 1922) işgal edecekti. Önce Türklerin Samsun ve Antalya'dan gelen tedariklerini durdurmak zorundaydı. O dönemdeki politika başarısız olduğundan bu düşünceleri gerçekleştirememiştir. "Averof", Komiser İpitis komutasında "İeraks" ve "Panthir" torpido botları ve silahlı buhar gemileri "Adriatikos" ve "Naksos" ile Samsun'a saldırmıştır (07 Haziran 1922). Yunan gemilerinin ateş emirleriyle vali konağı, gümrük, Faik Bey'in evi, cephane depoları,

⁹⁰ Odabaşı, a.g.e., s.209-229

⁹¹ İoannis Kapsis, Hamenes Patrides, (Kayıp Vatanlar), Livanis yayınevi, Atina, 1962, s.98

Çarşamba kışları, bir minare ve limandaki birçok gemi ve benzin veya petrol depoları vurulmuştur. “Naxos” ve “Averof” zırhlıları özellikle Türklerin yerdeki ateşli istihkamlarını vurmuş ve Türk birliklerini geri çekilmeye zorlamıştır. O sırada “Panthir” gemisinde bulunan İngiliz Morning Post Gazetesi’nde görevli bir gazeteci, gazeteye gönderdiği bir telgrafta Samsun’un ateşlerini 14 saat boyunca uzaktan gördüğünü bildirmiştir. Daha sonra havalanan Türk uçakları Samsun’a gelerek duruma hakim olmuş, “İeraks” gemisinden açılan ateş sonucu bir Türk gemisi vurulmuş, panikleyen gemiler geri çekilmiş ve geri dönüş yaparken kaybolmuşlardır.⁹² Bu olay ile ilgili New York Times Gazetesi’nin 12 Temmuz 1922 tarihli nüshasında şu bilgiler bulunur:

Konu, “Samsun’da 90 Yaralı” başlığıyla ertesi gün de gazetede ele alınmış ve bombardıman, bu defa Amerikalı görevlilerinin raporları üzerinden irdelenmiştir. Raporunda, bombardımanda doksan kişinin yaralandığı, kale ve şehrin bir bölümünün de zarar gördüğü, buna karşılık Yunanlıların iddialarının aksine, Türk cephaneliklerinin hiç zarar görmediği bilgilerine dikkat çekilmiştir. Öte yandan, haberin devamında, Yunan filosunun Samsun’dan döndüğü belirtilerek, filo komutanının iddialarına değinilmiştir. Buna göre, filo komutanı Charles Vriasco, Samsun’daki Türk valinin Yunan ultimatoma ve Samsun’da bulunan yabancıların güvenliği ile ilgili şartlara uymayı reddettiğini, bu nedenle açılan ateşe Türklerin karşılık verdiklerini ileri sürmüştür. Vriasco’nun, Samsun bombardımanına getirilen eleştirilere karşılık olarak, bombardımanın Lahey sözleşmelerinin ihlaline sebep olmadığı yönündeki ifadesine de haberde yer ayrılmıştır (NYT, July 12, 1922: 3).⁹³

2.12-Yunan İç Savaşı Zamanı

Kasım 1925 – Haziran 1926 tarihleri arasında “Averof” tamir için Fransız Toulon’daydı. 1925 yılında Fransız tersanesi Belleville ve sonra Forges et Chantiers’de “Averof” un 22400 İngiliz sterlini karşılığında 22 bozuk kazanı değiştirilmiştir. Bunun yanında daha yeni silahlar eklenmiş, üç torpido borusu kaldırılmıştır. Aynı zamanda yeni ateşleme sistemi eklenmiştir. 1927-1935 tarihleri arasında “Averof”, diğer gemilerle ateşleme eğitim uygulamalarına katılmıştır.⁹⁴

2.13-II. Dünya Savaşı

28 Ekim 1940 yılında İtalya Yunanistan’a savaş ilan ederken “Averof”, Yunan donanmasının merkezi olan Salamina Tersanesi’nde bulunmaktaydı.

⁹² Rahmi Doğanay, “İstiklal Harbinde Samsun’daki Amerikan Filosu”, Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu Dergisi, 2006, Samsun, s.6-7

⁹³ Yüksel Küçüker, “The New York Times Gazetesinde Samsun’u Okumak (1914-1923)”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 7 Sayı: 29, s.11

⁹⁴ Foti, a.g.t., s.23

1 Kasım'da İtalyan uçakları tersaneyi vurduktan sonra “Averof” Elefsina Limanı'na demirlemiştir.

Kazanları kötü durumda bulunan “Averof”, buna rağmen İskenderiye'ye hareket etmiş ve Almanların Girit Adası'na el koymasına müdahale etmemiştir.⁹⁵

2.14-Megara Vurma Emri

11 Nisan 1941 yılında Almanlar hiç bir Yunan gemisinin kalmaması nedeniyle Megara Körfezi'ni ateş altına almıştır.⁹⁶ Bu saldırı sonucu Yunan donanmasına ait 37 gemiden 17'si batırılmıştır. “Averof” , her saldırı gerçekleştirdiklerinde bir çok Yunan gemisi batıran Almanlar'ın bu saldırılarından kurtulmayı başarmıştır. Bu saldırılar esnasında bir Alman bombası geminin çok yakınına düşmüş fakat gemi zarar görmemiştir. Teknolojisinin artık eskidiği bu gemi sadece eğitim gemisi olarak kullanılabilir. Aynı yılda Yunan donanma başkanı “Averof” un batırılarak kullanılamaz duruma gelmesine izin vermiştir çünkü yabancı donanma saldırılarına karşı bu gemiyi kullanmak istememiştir. Bir süre sonra gemi kumandanı Damilatis isyan etmiş ve gemiyi İskenderiye'ye getirmiştir.⁹⁷

3-Barışta Averof

3.1-İskenderiye

18 Nisan 1941 tarihinde “Averof” un kaptanı Damilatis, Almanların ve hatta Yunan hükümetinin gemisine zarar vereceğinden çekinerek Yunanistan'ı terk etti. 19 Nisan'da “Averof” Suda'ya varmış ve 23 Nisan'da İskenderiye'ye gelip orada uzun süre kalmıştır. Hiç şüphesiz bunun sebebi, geminin Yunan tarihinde önemli bir yere sahip olması ve devletin, bu önemli geminin eskimesi nedeniyle onu artık kullanmak istememesi olmuştur.⁹⁸

3.2-Bombay

Daha önce Kızıl Deniz'de bulunan “Averof”, 10 Eylül 1941 tarihinde Bombay'a hareket etmiştir. Orada 1942 Ocak ayına kadar kalmış ve Hint Okyanusunda⁹⁹ askeri uygulamalara katılıp tekrar dikkatleri çekmiştir.

---

⁹⁵ Sotirios Georgiadis, “Ellinikí Proetoimasia Kai Symmetochí Sti Symvolikí Níki tou V 'Pankosmiou Polémou”, (II. Dünya Savaşının Sembol Zaferinde Yunan Askeri Hazırlığı ve Yunanistan'ın Savaşa Katılımı), Genel Kurmay Başkanlığı, Naftiki Epitheorisi Dergisi, Yıl: 880, Sayı:574, Cilt:170, Eylül-Ekim-Kasım 2010, Atina, s.40-44

⁹⁶ Foti, a.g.t., s.23

⁹⁷ Carr, a.g.e.,s.137-138

⁹⁸ Foti, a.g.t.,s.24

⁹⁹ P.Gorgas, “I zoí Kai i Drási tou Simaiofórou (Arm) LS Panagióti Nkórka Pou Ypirítise Sto Thoriktó «Avérof» Ston Pólemo 1940-1941 Katá Tin Katárrefsi Tis Elládos Kai Tin Apodimía Tou Stóλου Sti M. Anatolí”, (Yunanistan'ın Çöktüğü ve Yunan Donanmasının Orta

Nitekim o dönemde Japonya'nın gücü hayli artmıştır. O yıllarda “Averof”, Bombay'dan Aden'e seyahat eden gemileri gidiş-geliş zamanlarında korumuştur. Gemi uzun bir zaman Hindistan'da kalırken mürettebatı Alman tehlikesi olmaksızın güzel ve rahat günler geçirmiştir.¹⁰⁰ Gemi dört sene Hindistan'da kalmak zorundaydı. 13 Ekim 1941 tarihinde gemi içinde komünistler tarafından bir isyan gerçekleştirilmiş ancak failer yakalanmıştır. 1942 tarihinde Port Sait'te kalıp limanları korumuştur.

3.3-Yunanistan'a Dönüşü

1944 yılı geldiğinde (II. Dünya Savaşı bittikten sonra) “Averof”, Mayıs'tan Ekim'e kadar Yunanistan'a dönmeye hazırlanmıştır. 14 Ekim'de Yunanistan'ın kurtuluşundan sonra “Averof” ilk gemi olarak “Themistoklis”, “Ionia”, İngiliz “L 98” ve “L 99” gemileri ile birlikte konvoyu liderlik etmiştir. 15 Ekim'de Poros'a ve 16 Ekim'de Faliro'ya varmıştır. 17 Ekim'de Kountouriotis ile Poros'tan giderken Faliro'ya sürgün edilen başkan Papandreu, bakanlık ile donanma üyelerini Pire'ye taşımıştır. Spiridon Matesis, geminin son kaptanı olmuş, daha sonra Petros Vulgaris hükümetinde Ticari Donanma başkanı olmuştur.¹⁰¹

Mayıs 1945 yılında “Averof”, naip ünvanıyla Başpiskopos Damaskinos'u Rodos Adası'na getirmiştir. Başpiskopos, Oniki Adalar'ın Yunanistan'la birleştirilmesi için çalıştı ve bu çalışma 1947'de tamamlandı. O seyahat “Barba Giorgios” için son seyahat idi.¹⁰²

3.4-1945' ten Günümüze

1945-1951 yılları arasında “Averof”, Yunan deniz kuvvetlerinin merkezi konumundaydı. 1951 yılından sonra “Elli” gemisi ön plana geçince “Averof” hizmetten çıkarılmış ve tersanede kalmıştır.

1957'de Poros 'a dönmüş ve 1980' de donanma tarafından gerekli izin alındıktan sonra tamir edilmiştir. Bugün Marina Flisvos (Faliro)-Atina'da

---

Doğu'ya Gittiği 1940-41 Yıllarında Averof'da Görev Yapan Bayrak Taşıyıcısı Panagiotis Niorkas'ın Hayatı ve Faaliyetleri), Savunma Bakanlığı, Genel Kurmay, Thalasiní Apoihi Dergisi , Emekli Deniz Kuvvetleri Memurları Birliği dergisi, Yıl: 22, Sayı:118, Kasım- Aralık 2013, s.11- 12

¹⁰⁰ P.Gorgas, “I zoí Kai i Drási tou Simaiofórou (Arm) LS Panagióti Nkórka Pou Ypirétise Sto Thorikótó «Averof» Ston Pólemo 1940-1941 Katá Tin Katárrefsi Tis Elládos Kai Tin Apodimía Tou Stóλου Sti M. Anatolí”, (Yunanistan'ın Çöktüğü ve Yunan Donanmasının Orta Doğu'ya Gittiği 1940-41 Yıllarında Averof'da Görev Yapan Bayrak Taşıyıcısı Panagiotis Niorkas'ın Hayatı ve Faaliyetleri), Savunma Bakanlığı, Genel Kurmay, Thalasiní Apoihi Dergisi , Emekli Deniz Kuvvetleri Memurları Birliği Dergisi, Yıl: 22, Sayı:116, Temmuz-Ağustos, 2013, s.8

¹⁰¹ Foti, a.g.t., s.24

¹⁰² Foti, a.g.t., s.25

donanma müzesi olarak kullanılmaktadır.¹⁰³ “Averof” Faliro’da donanma hayatına başlamış ve Faliro’ya geri dönmüştür. Tamirat bedeli Kıbrıs Rum Cumhuriyeti, Latsis ailesi ve Onasis Enstitüsü tarafından ödenmiştir. Şimdi hem milli bir simge hem de bir eğitim simgesi olarak ziyaret edilmektedir.

Sonuç

“Averof” savaş gemisi 1910’da Livorno, İtalya’daki “Orlando” tersanesinde inşa edildi. Başlangıçta İtalyan Hükümeti adına inşa edilmiş, ancak sonunda Yunan Hükümeti tarafından 1909’da 24.000.000 drahmi karşılığında satın alınmıştır.

“Averof” 140,5 metre uzunluğunda ve 21 metre genişliğindedir. Maksimum hız 23.9 knot’dur. Aktif hizmetten emekli olduğu 1951 yılına kadar Yunan Kraliyet Donanması’nın amiral gemisi ve açık ara en büyük savaş gemisiydi. Efsanevi savaş gemisi Averof, Yunan tarihinin en iyi savaş gemisi idi. Birçok seferdeki başarıları ve Balkan Savaşlarında Yunan filosunun amiral gemisi olarak Yunanistan lehine kazandığı kritik zaferler, gelecekteki askeri ve siyasi koşulları etkilemesi sebebiyle oldukça önemli olmuştur. “Kahraman gemi” olarak adlandırılan bu zırhlı dışında Yunan tarihinde bu şekilde başka bir donanma gemisi tanımlanmamıştır. Bu dönemde Yunanistan topraklarının alanı neredeyse iki katına çıkmış, Ege Adaları, bu geminin başarıları sayesinde Yunan tarafında kalmıştır. Yunan ordusunu Küçük Asya’ya nakleden bu gemi, Küçük Asya felaketi sonrasında Yunan askeri yanısıra buradaki çoğu sivil de Yunanistan’a taşımış ve bir hayat kurtarıcı vazifesi görmüştür.

Satın alındığı tarihten geri hizmete alındığı tarihe kadar Yunan devletinin yaşaması ve varlığını devam ettirmesi yönünde sayısız hizmetleri olan bu önemli gemi, aynı zamanda döneminin en çevik, en kabiliyetli donanma gemisi olması bakımından da özellikle dönemindeki diğer milletlerin donanma gemilerinden ayrı bir yere sahip idi.

Esasında dönemin teknolojik gelişmelerini takip etmek ve gerek donanmayı gerekse orduyu güçlendirmek bir ulusun tarihine ciddi oranda olumlu yönde etkide bulunmaktadır.”Averof” bu durumun en somut örneklerinden birisidir.

Büyük İskender döneminden beri Hint sularına giren ilk Yunan savaş gemisi olmuş ve savaşın geri kalanında eskort olarak hizmet etmeye devam etmiştir. 1945’te, Deniz Kuvvetlerinin Yunan Genelkurmay Başkanlığı onu unutulmaktan kurtarmaya karar verdiğinde 1984’e kadar terk edildiği Poros’a demirlemiştir.

¹⁰³ Foti, a.g.e., s.25

Bugün, restorasyon ve bakımının ardından gemi Floisvos yat limanına kalıcı olarak demirlemekte ve halka açık bir müze olarak işlev görmeye devam etmektedir. Gemiye ziyaret eden gerek Yunan halkı, gerek başka ülke vatandaşları 1. ve 2. Dünya Savaşları zamanlarına gitmekte ve o dönem yaşanan zengin hatıraları dimağlarında canlandırmaktadırlar.

Kaynakça

1. Kitaplar

- CARR John, The RHNS Averof , Psihoğios yayinevi, Atina, 2015
- FOTAKİS Zizis, Greek Naval Strategy and Policy, 1910-1919, Routledge: London and New York, 2005
- KAPSİS İoannis, Hamenes Patrides, (Kayıp Vatanlar), Livanis yayinevi, Atina, 1962
- KRASANAKİS İlias, “I İstoria Tou Ellinikou Ethnos”, (Yunan Devletinin Ulusal Tarihi), Atina Yayinevi ,2003
- ORBAY Rauf, Cehennem Değirmeni, Truva yayınları, İstanbul, 2004
- ROBINSON Chas. N., The Balkan War: Operations of the Greek and Turkish Fleets in The Naval Annual 1912, (Brassey's), 1912
- STATHAKİS N.A., To Chronikó Tou Thorikou Tis Níkis, (“Zafer Savaş Geminin Kroniği”), 2. Basım, Polemikó Naftikó yayinevi, Atina, 1987
- TAHİR Kemal, Bir Mülkiyet Kalesi , Tekin Yayinevi, İstanbul, 1995
- TSOUKALAS P, Mathímata Naftikís Taktikís (Scholí Naftikón Dokímon: Peiraiás, 1910-1911), (Donanma Taktik Dersleri, Yunan Donanma Fakóltesi, Pire ,1910-1911), Ypresia İstorias Naftikou, Atina, 1971

2. Makaleler

- ATABEY Figen, “ Atatürk’e Denizden yapılan Cenaze Töreni”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Yıl 2012, Cilt 28 , Sayı 83, s.17-38
- BAŞ Ersan, BAL Nurcan, “Gazi Hamidiye”, Piri Reis Araştırma Merkezi, İstanbul: İstanbul Deniz Müzesi Komutanlığı, 2006
- BAŞ Ersan, “Balkan Harbi’nde Osmanlı Donanmasının İcra Ettiği Görev ve Harekat ile Sonuçlarının İncelenmesi”, Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri Bildirileri, II, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2006, s.429-457
- GORGAS Panayiotis, “İstoria tou Thorakisménou Katadromikou Geórgios Avérof» 100 chrónia G. Avérof,” (Zürlü Kruvazör George Averoff’un 100 Yıllık Tarihi), Naftiki Epitheorisi Yunan Genel Kurmay Başkanlığı Dergisi, Genel Kurmay Başkanlığı, Atina, 2011, s.3-5
- “I zoí Kai i Drási tou Simaiofórou (Arm) LS Panagióti Nkórka Pou Ypirétise Sto Thorikó «Avérof» Ston Pólemo 1940-1941 Katá Tin Katárrefsi Tis Elládos Kai Tin Apodimía Tou Stólou Sti M. Anatolí”, (Yunanistan’ın Çöktüğü ve Yunan Donanmasının Orta Doğu’ya Gittiği 1940-41 Yıllarında Averoff’da Görev Yapan Bayrak Taşıyıcısı Panagiotis Niorkas’ın Hayatı ve Faaliyetleri), Savunma Bakanlığı, Genel Kurmay, Thalasiní Apoihi Dergisi , Emekli Deniz Kuvvetleri Memurları Birliği dergisi, Yıl: 22, Sayı:118, Kasım- Aralık 2013, s.11- 12
- “I zoí Kai i Drási tou Simaiofórou (Arm) LS Panagióti Nkórka Pou Ypirétise Sto Thorikó «Avérof» Ston Pólemo 1940-1941 Katá Tin Katárrefsi Tis Elládos Kai Tin

Apodimía Tou Stólou Sti M. Anatolí”, (Yunanistan’ın Çöktüğü ve Yunan Donanmasının Orta Doğu’ya Gittiği 1940-41 Yıllarında Averof’da Görev Yapan Bayrak Taşıyıcısı Panagiotis Niorkas’ın Hayatı ve Faaliyetleri), Savunma Bakanlığı, Genel Kurmay, Thalasiní Apoihi Dergisi , Emekli Deniz Kuvvetleri Memurları Birliği Dergisi, Yıl: 22, Sayı:116, Temmuz- Ağustos, 2013, s.8

GEORGİADÍS Sotirios , “Ellinikí Proctoimasía Kai Symmetochí Sti Symvolikí Niki tou V Pankosmiou Polémou”, (II. Dünya Savaşının Sembol Zaferinde Yunan Askeri Hazırlığı ve Yunanistan’ın Savaşa Katılımı), Genel Kurmay Başkanlığı, Naftiki Epitheoris Dergisi, Yıl: 880, Sayı:574, Cilt:170, Eylül-Ekim-Kasım 2010, Atina, s.40-44

KÜÇÜKER Yüksel, “The New York Times Gazetesinden Samsun’u Okumak (1914-1923)”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 7 Sayı: 29, s. 623-639

MAVROGİANÍS Ksenofontas “Oi Navmachoi tou Aigaiou”, (Ege’nin Savaşçıları), Genel Kurmay Başkanlığı, Naftiki Ellas Dergisi, Sayı: 54, Atina, 2007, s.54-60

“Oi Navmachoi tou Aigaiou”, (Ege’nin Savaşçıları), Genel Kurmay Başkanlığı, Naftiki Ellas Dergisi, Atina, 2006, s.60-68

ODABAŞI Necmi, “Yunan Zırhlısı Averof’un Osmanlı Donanması ve Ekonomisi Üzerindeki Etkileri”, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler dergisi, Yıl: 18, Sayı: 29, 2015/2, Uludağ, s. 209-229

PALUBİS Ioannis(Yahya), “Valkanikoi Polemoi. Naftikos Agonas, O Navarhos Pavlos Kunturyotis”, (Balkan Savaşları, Deniz Savaşları, Amiral Pavlos Kountouriotis), Geriplus Naftiki Istoria Yunanistan Donanma Müzesi, Genel Kurmay Başkanlığı, Sayı 381, Atina, s. 5-36

ROUFAKİS Vagelis, “To Thrylikó Thoriktó «Averof» İna Sýmvoló Pou Teleftaía «Kakopoiithike» Vánafsa”, (Efsanevi Savaş Gemisi "Averoff" Son Zamanda Vahşice İstismar Edilen Bir Sembol), Sakız Adası Kültürel Eğitim Yayıncılık Kuruluşu Dafnona, Yıl: 12, Sayı:23, s.4

TUNA Ozan, “Balkan Savaşı’nda Yunan Donanması’nın Çanakkale Boğazı’na Saldırı Girişimleri ve Osmanlı Devleti’nin Aldığı Tedbirler”, OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi), Sayı:41, Bahar 2017, s.8-282

3. Süreli Yayınlar

Gazeteler

The New YorkTimes, 4 August 1899

4. Tezler

FOTİ Maria, “Thoriktó "G. Avérof" İstorikí Anadromí Me Chrísi Google Maps”, (Averof Zırhlı Gemisi ile Google Maps Tarihi Gezisi), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Metsovion Ulusal Teknik Üniversitesi, Jeoloji Bölümü, Atina ,2009

PAGONİDOU Theodora, “Valkanikoi Pólemoi Stoles Ellinikon Dynameon Xiras”, (“Yunan Kara Kuvvetleri Balkan Savaşları Üniformaları”), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tessalia Üniversitesi, Müze Eğitimi Bölümü, 2005, s.13

SIYANAKÍ Ekaterini, I Dioikitikí Mérinna Katá ti Mikrasiatikí Ekstrateia (1919-22), (Küçük Asya Savaşı Zamanında İdari Durum (1919-22), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pire Üniversitesi, Endüstriyel Yönetim ve Teknoloji Bölümü, Atina, 2003

Vasilikiotou, M. (2021). Savaşta ve Barışta Bir Yunan Gemisi: Averof-Yunan Kaynakları Üzerinden Bir Analiz. ANKARAD, 2(3), 55-88.

TOPALİDİS Konstantinos, I Istoría tis Polemikís Aeroporias stin Ellada 1919-1940, (Yunanistan Hava Kuvvetleri Tarihi 1919-1940), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Makedonya Üniversitesi, Ekonomi ve Bölgesel Çalışmalar Okulu Balkan Slav ve Doğu Çalışmaları Bölümü, Selanik, 2016

5. Yayımlanmış Bildiriler

DOĞANAY Rahmi, "İstiklal Harbinde Samsun'daki Amerikan Filosu", Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumunun Dergisi, 2006 , Samsun, s. 163-174

KAYA Kemal, Rauf Orbay, Gazi Üniversitesi Tarih Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Bölümü, Alan Eğitiminde Araştırma Projesi, 2017, Ankara.

6. Elektronik Kaynaklar

<http://zsgiannina.gr/wp-content/uploads/2015/10/373> Erişim: 4 Kasım 2020

SARIÖZ Kadir, "Goeben'den Yavuz'a", <https://silo.tips/download/elk-kalelern-douu.pdf>, Erişim: 25 Mart 2017

<http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/30972/001640684010.pdf?sequence=1> Erişim: 15 Kasım 2020

Yunan Donanma Takdir Dergisi, <https://www.hellenicnavy.gr/files/news247-averof-afieroma.pdf> Erişim: 15 Kasım 2020

Yunan Donanma Fakültesi'nin Donanma Tarihi İle ilgili Not Defterleri: <https://eclass.hna.gr/modules/document/index.php?course=TOM7112&openDir=/&sort=date&rev=1> Erişim: 10 Eylül 2020

EKLER

Resim 1-Gemi mürettebatı-1924

Vasilikiotou, M. (2021). Savaşta ve Barışta Bir Yunan Gemisi: Averof-Yunan Kaynakları Üzerinden Bir Analiz. ANKARAD, 2(3), 55-88.

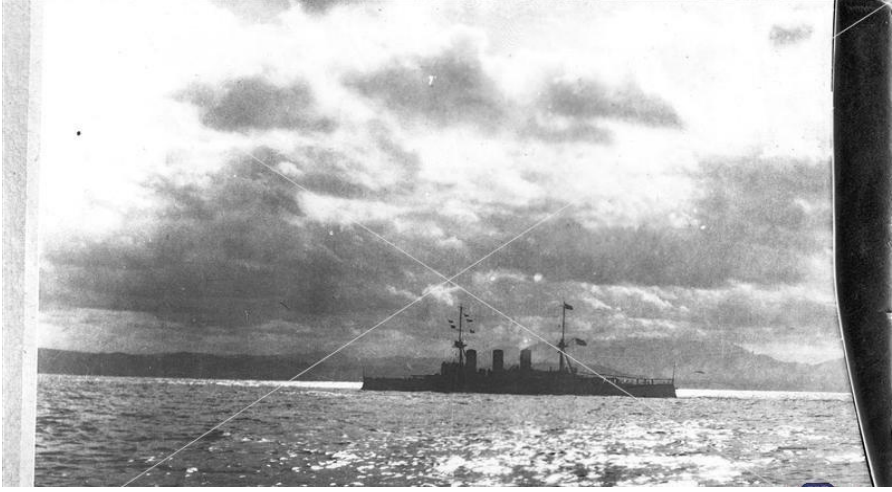

Resim 2-Averof bir görevde iken-1929

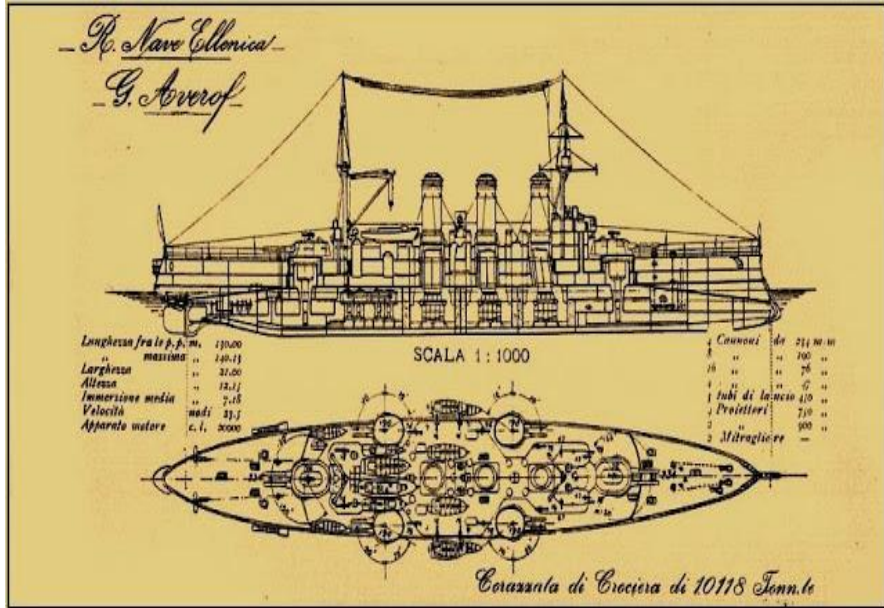

Resim 3-Venizelos Averof'un güvertesinde-1912

Resim 4-Averof Fransa'da

Resim 5-Averof'un ayrıntılı planı

Vasilikiotou, M. (2021). Savaşta ve Barışta Bir Yunan Gemisi: Averof-Yunan Kaynakları Üzerinden Bir Analiz. ANKARAD, 2(3), 55-88.

Resim 6-Amiral Kountouriotis

Resim 7-Averof, Pire Limanı'nda-2020